

TOHUM

FKRE
SANATA
RUHA

SAYI

169

ISSN 2667-7144
0 7 72667 716006

UZAKTAKİ YAKIN

Sanat

Türkiye'de Ciddi Bir Kültürel Savaş Var • Yakınımdaki Uzak Sinema
Kültür ve Sanat Sorunları • Sanayi Kater Önemlidir • Sanatı Hayatın Dışında Bıraktık
Sanatçının Kimlik Sahibi Olması Zorunludur • Sanat ve Sanatçının Banilere İhtiyacı Var

önder¹⁹⁵⁸
İMAM HATİPLİLER DERNEĞİ

KIŞ - 2021
ARALIK-OCAK-ŞUBAT/ SAYI:169

ÖNDER Adına İmtiyaz Sahibi
KAMBER ÇAL

Yayın Yönetmeni
ALİ YILDIZ

Editör
GÜLCAN TEZCAN

Yayın Kurulu
ABDURRAHİM AYAR
AHMET KAAAN
DEMET TEZCAN
EMETİ SARUHAN
ERSİN ÇELİK
MEHMET SÖNMEZ
MUKADDER GEMİCİ
NURİYE ÇAKMAK ÇELİK
SÜMEYYE ERTEKİN
RAİF NAS
TAYFUR ESEN
YUNUS TEKGÖÇEN

Tasarım ve Uygulama
İSLAM ŞENSÖZ
ENES MALİK KILIÇ

Kapak
NECMETTİN ASMA

Hukuk Danışmanı
Av. İSA AKKURT

Baskı
OFSET

İletişim
AKŞEMSETTİN MAH.
ŞAİR FUZULİ SK. NO:22
FATİH- İSTANBUL

0(212) 519 1953

Her hakkı mahfuzdur.
Dergideki yazı, fotoğraf ve diğer
görselelerin izin alınmadan veya
kaynak gösterilemeden her türlü
ortamda yayınlanması yasaktır.

İnsan-ı Kâmil olabilme yolunda gayret göstermeyi, hayatının merkezine almış fertlerin oluşturduğu bir cemiyetin manada ve eşyada “kemâlât” arayışı tabiidir. Bu arayış asırlar boyunca “Muhakkak ki Allah güzeldir, güzelliği sever” hadisi zemininde; kalemde, kelimada, nazarda, beyanda ve binada meramını hep en güzel şekilde dile getirdi. Geriye dönüp baktığımızda eşsiz bir medeniyetin kültürü ve sanatı ile iftihar ediyoruz. Ancak bu medeniyetin kültür ve sanat alanındaki anlayışı ve takdire şayan başarısı bugüne yansıma ve taşınma noktasında sorunlar yaşıyor.

İnsanın estetik arayışının onun hayata bakışından ve hakikat anlayışından derin bir şekilde etkilendiği, aynı şekilde estetiğin ifade ediliş tarzının da insanı şekillendirdiği şüphesizdir. Son asırda yaşamış olduğumuz kırılmalar ve millet adına yapılan radikal tercihler hayatın her alanını etkilediği gibi kültür ve sanat faaliyetlerini de tesiri altına aldı. Osmanlı Devleti'nin miras olarak alıp getirdiği ve katkılarıyla daha da çeşitlendirdiği medeniyet unsurlarını muhafaza etmeye çalışan sanat erbabı ve halk, kısmen yasaklamalar ve bilinçli bir “yok sayış” karşısında büyük zorluklar yaşadı. Kültür-sanat faaliyetlerinin kamu desteği, yönünü batı sanat anlayışına çevirmişken varlıklı ailelerin sanat bakışı ve desteği de aynı paralelde seyretti. İstisnai bazı çabalar sayılmazsa, klasik sanat akımları olarak bilinen Türk-İslam Sanatları hamisiz ve sahipsiz kaldı.

Bu sayımızda her anlamda hayatımızın içine nüfuz etmiş olan, ancak bize hep uzakmış gibi durduğumuz “sanat” konusunu ele aldık. Seküler hayat tercihini/zorlamasını benimsemeyen müte-deyyin halkın sanatla olan serüvenine ışık tutmaya çalıştık. Söz konusu çevrede sanata karşı arzu edilen ilginin oluşmamasının sebeplerini; bugüne ve geleceğe dair sanat alanındaki imkânları ve ümit veren gelişmeleri konuştuk.

TOHUM'un yeni sayısı yayına hazırlanırken İmam-Hatip camiasının ve ülkemizin iki değerli büyüğü, ahiret âlemine irtihal etti. İmam Hatip Mektepleri için çok büyük emekler veren ve bedeller ödeyen, imkânsızlıklar ve zorluklar içinde çok büyük işler başaran Yahya Kutluoğlu hocamızı ve Prof. Dr. Ali Özek hocamızı rahmet-i Rahman'a uğurladık. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının özellikle din eğitimi (aslında sıfat olarak önünde din kelimesinin kullanıldığı hayatın her alanında) sahasında karşılaştığı zorluklara ve bu zorlukların aşılmasında gösterilen efsanevi çabaya hayatlarının her anında şahit olduğumuz her iki hocamıza da Allah'tan rahmet niyaz ediyoruz. Mekânları Cennet olsun.

Yeni sayımızda sizlerle tekrar buluşmanın mutluluğuyla sizleri Allah'a emanet ediyoruz.

Ali YILDIZ
Yayın Yönetmeni

DOÇ. DR. OĞUZHAN BİLGİN

**TÜRKİYE'DE CİDDİ BİR
KÜLTÜREL SAVAŞ VAR**

ZEYNEP SANCAR / 14

CELAL FEDAİ

**SANAT ALGİMİZ DA
KADERİMİZ DE**

DEDELERİMİZDEN KOPTU

GÜLCAN TEZCAN / 8

YAKINIMIZDAKİ UZAK

SİNEMA

ABDULHAMİT GÜLER / 30

MEHMET ÇEBİ:

**İNŞAATLARINI BİTİRDİKLERİNDE
SANATLA İLGİLENECEKLER**

EMETİ SARUHAN / 20

MELİKŞAH UTKU

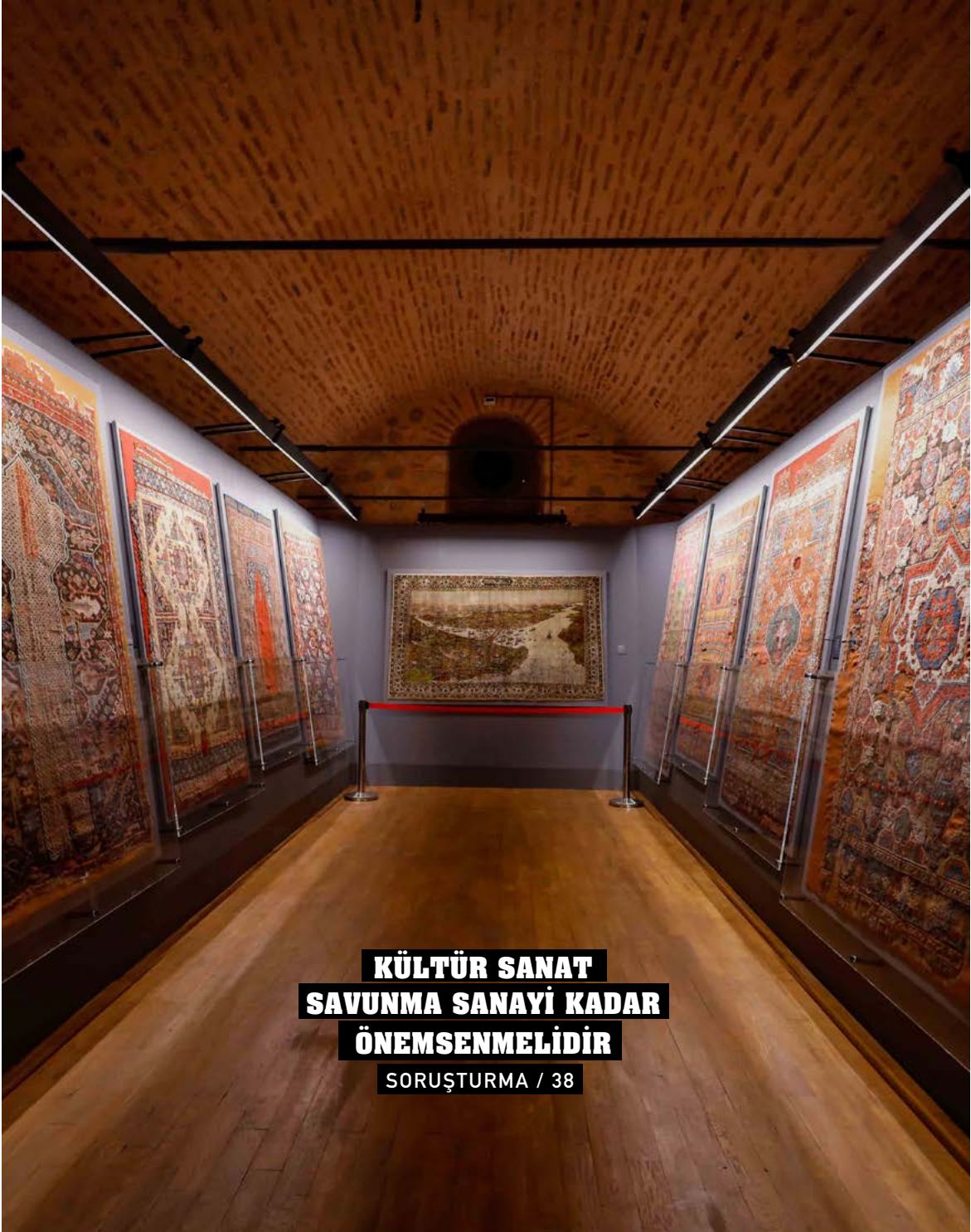
**SANAT VE SANATÇININ
BANİLERE İHTİYACI VAR**

EMİNE DOLMACI / 48

SANATI HAYATIN

DIŞINDA BIRAKTIK / 72

KÜLTÜR SANAT
SAVUNMA SANAYİ KADAR
ÖNESENME LİDİR
SORUŞTURMA / 38

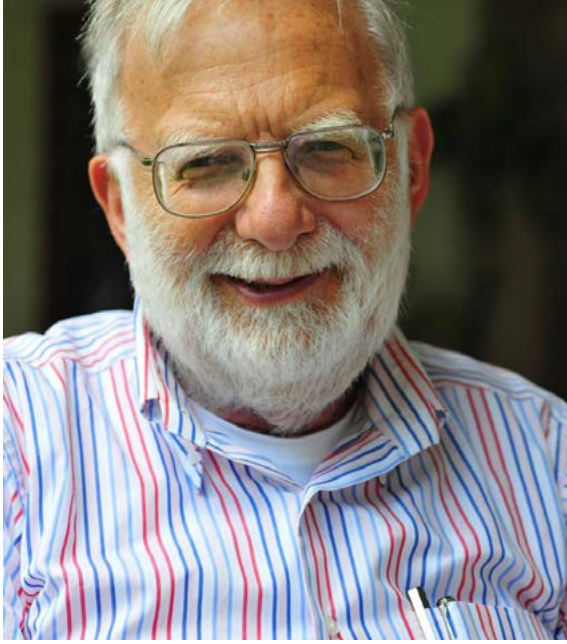
SAADETTİN ÖKTEN:

SANATKÂRIN

KİMLİK SAHİBİ OLMASI

ZORUNLUDUR

MUKADDER GEMİCİ / 54

ŞUNLARI SORSAK / 70

“BEN DAHA OLMADIM” DERDİM.

NECDET SUBAŞI:

HACI LEKUR'UN OĞLU

BİR NESLİN ÖNCÜSÜ

YAHYA KUTLUOĞLU / 64

DOSYA

Uzaktaki Yakın: Sanat

CELAL FEDAI:
**SANAT ALGIMIZ DA
KADERİMİZ DE
DEDELERİMİZDEN KOPTU**

GÜLCAN
TEZCAN

Gazeteci

“Küresel kapitalizm, insanlara yoz bir kültür sunuyor. Böylece insanları ülkelerinin vatandaşı olmaktan çıkarıp küresel dünya vatandaşı haline getiriyor. Günümüzde gençlerimizin bir kısmı işte tam da bu yüzden küresel dünya vatandaşı olma düşü kuruyor. Dünyanın gerçeklerini görmek istemiyor. Sorun bunu onlara gösteremeyenlerde. Bunlar da sanatçılardır.” diyen Celal Fedai, *“Kültür politikalarıyla varılabilecek bir yer yoktur. Rahmetli Sezer Tansuğ’un ifadesiyle bir ‘kültür iradesi’ gereklidir.”* diyerek *düştüğümüz yerden nasıl kalkabileceğimize dikkat çekiyor.*

Türk-İslam medeniyetinde sanat, bireyin ve toplumun hayatında nasıl bir yer tutuyordu ve nasıl bir işleve sahipti?

Mükemmele yöneliş... Böyle demek doğru olur. Müslümanların dünyasını çekip çeviren görüş budur. Bireyler de toplum organizasyonu da mükemmel olmaya, yani olgun olmaya yönelmiştir. Gaye budur. Kendilerini tam bir olgunluğa erişmiş görmezler ama amaçları böyle. Bunu da Peygamberlerinden öğrenmişlerdir. Malumunuz, “Sizden biriniz bir şey yaptığında onu mükemmel yapsın.” hadisi, Efendimiz’in (sav) oğlu İbrahim’in defni sonrasında söylenir. Mezarın toprağı güzelce kabartılmamıştır. Deri torbalarla su dökülünce iyice dağılır. Efendimiz onu mübarek elleriyle düzelttikten sonra

böyle der. Neden böyle yaptığı sorulduğunda düzeltme işinin sonrasında şunu ekler: “Ne bir fayda sağlar, ne zarar verir fakat kederli ruhları rahatlatır.” Sanat işte bunu yapar. Tesellidir sanat. Müslümanlar, her işlerinde olduğu gibi sanatta da mükemmele ulaşmanın yollarını ararlar. Ve böylece ruhlarını teskin ederler. Bu yüzden İslam sanatı, Batı sanatı gibi yenilik denen ilaheye tapınmaz. Yeniliği mükemmele ulaşmanın yollarını aramak olarak görür. Hayatın merkezinde de bu vardır zaten. Marangoz da manav da farklı düşünmez.

Cumhuriyet sonrası Türkiye-sinde toplumun sanatla ilişkisini nasıl görüyorsunuz?

Batılılaşma sürecimiz biliyorsunuz 1850’lerden de önceye uzanıyor ama hayatın edebiyat, sanat

eserleriyle Batılılaştırılması için bu tarihi yaklaşık olarak verebiliriz. “Hangi Batı?” ama Attila İlhan’ın deyişiyle. Bugünkü Batı toplumları çeşitli aşamalar geçirdi haliyle. Batılı insanın canına okuyan bir Kiliseden kurtuldular. Pozitivizmle ilerlediler. Nihilizm gibi bir süreci geçirdiler. Sömürgelerinden gelen servetle zenginleştiler. Bunun için de birbirlerinin gözünü oyup paylaşım savaşları çıkardılar. İnsanlığın yüzlerce yılda kurduğu medeniyetleri yok ettiler. Biz başlangıçta Batıdan teknik alacaktık ama tekniği en son alabildik. Önce yaşantılarını aldık. Batılı yaşayınca zevk düşkünü olduk. Ve bunu öyle sevdik ki bugün Batı’nın nihilist de ateist de olsa tarih boyunca getirdiği fikirlerden kopmadığımızı göremedik. Bugün bizim laikliğiyle örnek aldığımız

Fransa asla laik değildir. Nihilist, ateist bir Fransız, Fransız devlet idesine bağlıdır. Biz ise son 200 yılda Türk devlet idesini unutmak istedik. Buna bağlı olarak sanat algımız da kaderimiz de dedelerimizden koptu. Batılılar aydınlanma düşüncesiyle yola çıktılar ama onun fevkalade zararlarını gördüler. Bunu tadil ettiler ama bugün Türkiye’de dünyanın son aydınlanmacıları yaşıyor ve sadece siyasette değil sanatta da geçmişle olduğu kadar bugünle de bağ kurmak istemiyorlar.

Cumhuriyet sonrasındaki Batılılaşma faaliyetlerinin doğurduklarının bir yönü bu. “Ruslaşma faaliyetleri” maalesef en az bu kadar güçlüdür. Sanatçılarımız, sosyalizm modasına kapılıp 1920’lerden 1990’lara kadar programı SSCB tarafından belirlenen sosyalist gerçekçiliğe kendilerini kaptırmışlardır. Birbirine benzeyen onlarca roman, film ve yüzlerce şiir vardır. Bu işlerin geri planında toplum gerçekleri varmış gibi görünür ama öyle değildir. Batıcılar laik, kapitalist bir Türkiye düşerken Rusçular ateist ve laik bir Türkiye düşledi. Böylece sanatımız Müslüman halkımızdan koptu ve onu zorla değiştirmeye çalıştı. Bu arada halkımız türkülerine tutunuyordu ama maalesef 1990 sonrasının popüler kültür algısı müziğimizi de bozdu ve türkünün kalesi de düşmek üzere.

Toplumu inşa eden sanat ve kültürden toplumu ifsad eden sanata nasıl gelindi? Bu anlamda Türkiye Müslümanlarının sanatla ilişkisi ne noktada?

Müslümanca düşünmek isteyenler 1990’lı yıllara kadar az önce anlatmaya çalıştığım hususlarda büyük bir mücadele verdiler. Necip Fazıl, politik bir mücadele verirken Sezai Karakoç, poetik bir mücadele verdi. Necip Fazıl, kimsenin olmadığı zamanlarda şiiriyle söz konusu bozuluşa direndi. Bunu politik bir söylemle yaptı. Karakoç’un söylemiyse Diriliş Partisi gibi bir parti kurmasına karşın her zaman poetikti. Yani şiire işaret etti daima. Bu, mükemmelleşmeye işaretler. Cahit Zarifoğlu, M. Akif İnan da aynı yönelimi sürdürdüler. Şairler üzerlerine düşenin farkındaydılar ve layıkıyla yaptılar kanımca. 1990’larla birlikte kültüre, ABD’lilerin kendi halk (pop) kültürlerine bakışını maalesef Müslümanlar da benimser oldular. Oysa bizim kültüre bakışımız çok farklıydı. Çünkü bizde halk, irfan sahibiydi ve asla ABD’nin halk kesimleri gibi irfanî açıdan yozlaşmış bir durumda değildi. Ne yazık ki kültüre bakışımız bizim de değişti. Avamlığın kül-

Son 200 yılda Türk devlet idesini unutmak istedik. Buna bağlı olarak sanat algımız da kaderimiz de dedelerimizden koptu. Batılılar Aydınlanma düşüncesiyle yola çıktılar ama onun fevkalade zararlarını gördüler. Bunu tadil ettiler ama bugün Türkiye’de dünyanın son Aydınlanmacıları yaşıyor ve sadece siyasette değil sanatta da geçmişle olduğu kadar bugünle de bağ kurmak istemiyorlar.

türel seviyesi toplumun ortalaması olarak görüldü ve zamanla kültürümüz avamlaştı. Bugün halkımız arasında yüksek bir kültürden söz edemiyoruz. Olanlar da korunmuş olanlardır. Küresel kapitalizm, insanlara yoz bir kültür sunuyor. Böylece insanları ülkelerinin vatandaşı olmaktan çıkarıp küresel dünya vatandaşı haline getiriyor. Günümüzde

gençlerimizin bir kısmı işte tam da bu yüzden küresel dünya vatandaşları olma düşü kuruyor. Oysa en zekisinin bile olup olacağı entelektüel sermaye olmaktır. Türkiye’de muhafazakâr ailelerin çocukları apolitikleşti. Dünyanın politik çehrelerini görmekte zorlanıyorlar. Görmek istemiyorlar hatta. Gözlerini kapamışlar. Derler ki: “Kobraya, Bay Kobra da deseniz sizi sokar.” Gençler, dünyanın gerçeklerinin bu olduğunu görmek istemiyor. Sorun bunu onlara gösteremeyenler de. Bunlar da sanatçılardır. 1990 sonrası Müslüman çevrelerin sanatçıları popüler olmak adına yörüngelerinden uzaklaştılar. “Yörünge”, Kur’an-ı Kerim ve hadislerle çil-

zilmişti. Hem içe hem dışa hem yukarı hem aşağı yöneydi. Orada seyrüsefer etmek yerine sürekli dışa ve yükselmeye odaklı bir “trip” türünden geziler amaç haline geldi. Olan da maalesef bu nedenle turistik triplerden ibaret bugün.

Kültürel kesinti bizi nereye savurdu?

Turist olmak... Bugün savrulduğumuz hâl budur. Dünyada bir garip gibi değil de bir turist gibi yaşamayı isteyen Müslümanların zaten yörüngesini kaybetmiş dünyaya sunacağı ne olabilir ki? Fakat bu söylediğimize de bakıp karamsarlığa kapılmamalı.

Bugün insanlığa insan olmanın anlamını Müslümanlardan da başkası sunamaz.

Sanata neden ihtiyacımız var?

Hayatın içindeki hayatiyeti duyabilmek için sanata ihtiyacımız var. Trabzon Belediyesi’nin yayımladığı Motif Motif Trabzon kitabını inceledim. Trabzon camilerindeki motifleri tek tek çıkarmışlar. Bunlardan takılar, kıyafetler tasarlamışlar. Anamlı bir gayret kuşkusuz. Eskiler bunu doğallıkla yaşıyordu. Hayatı sanatla güzelleştiriyorlardı. Hayatı güzelleştirmek, mükemmel yönelmek demektir. Bugünün insanı, neye ihtiyacının olduğunu kavrayamasın diye küresel kapitalizmin kültürel hegemonyasınca alıklaştırılıyor. İnsanların bir yaratılmış olarak Cenab-ı Allah’a yönelmesinin de böylece önüne geçilmiş oluyor. Bu, sadece bizim insanımızın sorunu değil. Tüm insanlığın sorunu. Alıklar, haz için yaşarlar. Anlam onları ilgilendirmez. Sanat ise insanlara anlamlı bir hayatı işaret eder.

Küresel güçlerin toplumları dizayn aracı olarak kullandığı ve böyle bir misyon yüklediği sanat iklimine karşılık doğunun sanatı ne durumda? Bu anlamda kültürel hegemonyaya karşı koymak için fert ve devlet olarak neye ihtiyacımız var?

İranlı yazar Daryûş Şayegân, Müslümanların sanatın “kürsü”-sünü kaybettiğini ifade etmişti. Esasen sadece sanatta değil hayatın tüm alanlarında Müslümanlar bir kürsü sorunu yaşıyor. Çin

ve Hint için de aynı şey geçerli. Günümüzün Çin'inin kadim Çin ile hiçbir ilgisi yok. Küresel kapitalizmin fason imalat üssü olarak kariyerine başlayan Çin, bugün küresel kapitalizmin dünyaya evvelce ABD ile yaydığı vahşeti, dünyanın öbür ucundan yayarak sürdürüyor. Küresel kapitalizmin amaçlarıyla Çin'in çağların içinden gelen hegemonik arzuları örtüşmüş durumda. Yüz elli yıl önce ABD için de aynı süreç işlemişti. Japonların Batılılara benzemeyen sadece çekik gözleri kaldı. Büyük romancıları Mişima malumunuz bu duruma itiraz etti ve itirazı kendisinden sonra bir sembol olsun diye harakiri yaptı. Hasılı bu konuda bireylerin uyarıcı rolleri olabilir ama kültürü asıl çekip çeviren yönlendiren devletlerdir. Büyük iş devletlere düşmektedir.

Türkiye, şimdilerde Türk devlet idesini yaşanan zamanda aktüel etmek ister bir hale gelmiş benziyor. Ayasofya'nın yeniden cami

yapılması tüm dünyaya bunun bir işaretidir. Ancak maalesef 2000'lerin başından beri günlük kültür politikaları uygulanıyor. Kültür politikalarıyla varılabilecek bir yer yoktur. Rahmetli Sezer Tansuğ'un ifadesiyle bir "kültür iradesi" gereklidir. Aksi takdirde gelmekte olan nesilleriniz küresel kapitalizmin kültürel hegemonyasına kapılıp sizin vatandaşınız değil küresel dünya

Maalesef 2000'lerin başından beri günlük kültür politikaları uygulanıyor. Kültür politikalarıyla varılabilecek bir yer yoktur. Rahmetli Sezer Tansuğ'un ifadesiyle bir "kültür iradesi" gereklidir. Aksi takdirde gelmekte olan nesilleriniz küresel kapitalizmin kültürel hegemonyasına kapılıp sizin vatandaşınız değil küresel dünya vatandaşı olmak isteyecektir.

vatandaşı olmak isteyecektir. Bu noktada fertlerin olduğu kadar devletin de vazifesi mühimdir.

Devletler gelmekte olan nesillerini dünyanın poetik ve politik görünümelerini anlayabilir hale getirmelidirler. Bu da eğitimle olabilir. Biz maalesef nesillerimizi bu iki noktada da iyi eğitemiyoruz. Ne kendilik bilgisi kazanabiliyorlar ne de dünyada olup bitenleri okuyabiliyorlar. Türkiye'yi çok zor günler bekliyor oysa. Topal atlar verdiğiniz nesillerden süvariler çıkmasını bekleyemezsiniz. Doğru düzgün yüzme öğretmediğimiz gençlerden levent olmalarını istiyoruz. İçlerindeki cevherden ötürü gene de olacaklardır. 15 Temmuz'da bunu gördük de. Lakin artık devletin kendini güçlüğe sokup halkından yardım istemesi yerine halkının irfanına eşlik eden bir kültür iradesi oluşturması şarttır.

Ekmeden Biçmek Mümkün mü?

Sağlıklı nesiller için...

| nar yayınları |

Maltepe Mah. Litros Yolu Sok. Fatih Sanayi Sitesi
No: 12 Kat: 2 Daire: 266-267 • 34010 Topkapı-Zeytinburnu/İstanbul
Tel: +90 (212) 512 37 69 Faks: +90 (212) 512 31 42
www.naryayinlari.com • narcocukeditor@gmail.com

f /nar.yayinlari
t /nar_cocuk
i /nar.cocuk

DOÇ. DR. OĞUZHAN BİLGİN
**TÜRKİYE'DE CİDDİ BİR
KÜLTÜREL SAVAŞ VAR**

ZEYNEP
SANCAR

Gazeteci

Türk Muhafazakarlığı, Türk Milliyetçiliği, Toplumsal Sınıflar, Kültür Sosyolojisi, Modernleşme, Türk Siyasal Hayatı, Türk Dış Politikası gibi konularda çalışan Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde öğretim üyesi Doç. Dr. Oğuzhan Bilgin, Tanzimat'la birlikte yaşanan gelenekten kopuşun ciddi travmalara yol açtığına dikkat çekiyor. Doç. Bilgin, bu travmaların yerli bir kültür ve sanat zemini oluşmasına engel olduğunu buna karşılık Cumhuriyet elitlerinin de kendisine yabancılaşmış, batıda üretilmiş, hazır paket olarak gelmiş sanat ürünlerini burada servis eden bir distribütör gibi davrandıkları tespitinde bulunuyor. Doç. Dr. Oğuzhan Bilgin'e Tanzimat'la birlikte yaşanan gelenekten kopuşu ve kültür-sanat zemininde yerlilikten neden uzaklaştığımızı konuştuk.

Türk-İslam medeniyetinde sanat önemli yapı taşlarından biriyken bugün kültür ve sanatın öncelikler sırasında en sona bırakılmasının hatta yok sayılmasının nedeni size göre nedir?

Türk-İslam geleneği çok kadim bir gelenek, hatta Orta Asya'dan Anadolu'ya, oradan Rumeli'ye uzanan büyük bir gelenek. İşin içinde tasavvuf da var, mimari de var, eski Türk dininden gelen sonrasında İslamiyet'le bütünleşen bazı adetler, ritüeller, gelenekler ve kültürel öğeler de var. Büyük dünya imparatorluklarıyla zirveye çıkan bu büyük gelenekten önce Tanzimat, sonrasında Cumhuriyet dönemlerinde modernleşme adı altında -aslında Batılılaşma demenin daha doğru olduğu bir süreç neticesinde- büyük bir kopuş yaşandı.

Geleneğimizden bu kopuş bugün hâlâ kolay kolay üstesinden gelemediğimiz büyük travmalar yarattı. Bu büyük travmalar, kendi organik kültürümüzün içinden çıkacak bir kültür ve sanat zihniyetini, bunun ihtimalini ortadan kaldırdı. Modern dönemde modern uluslar, modern kültürel veya sanatsal eğilimler ortaya koyarken gelenekten beslenirler. Bunu modern süreçlerle birleştirip senteze giderler ama buradaki kök gelenektir. Biz bu kökten tamamen kopmuş bir milletiz. Ve bu kopuş maalesef mimaride de

Büyük Türk İslam mimarisinden beton noktasına gelmiş bir ülkeyiz. Divan şiiri ve Türk halk şiirinden bugün maalesef çok sıradan ve kurak bir şiir iklimine geldik. Türk müziğinin yasaklanması sonrası arabesk, pop veya batılı tarzı müziklerin gelip burada adeta gecekondular gibi yükseldiği ve kendi geleneğimizle bağı olmadığı için de kök salamadığı bir kültür ve sanat iklimine sahibiz.

müzikte de edebiyatta da pek çok alanda karşımıza çıkıyor.

Büyük Türk İslam mimarisinden beton noktasına gelmiş bir ülkeyiz. Divan şiirinden veya eski Türk halk şiirinden bugün maalesef şiirde çok sıradan ve kurak bir iklime ulaşmış bir ülkeyiz. Müzik yine aynı şekilde. Türk müziğinin yasaklandığı bir ülke burası. Türk müziğinin yasaklanması sonrasında arabesk, pop veya batılı tarzı müziklerin gelip burada adeta gecekondular gibi yükseldiği ve kendi geleneğimizle bağı olmadığı için de kök salamadığı bir kültür ve sanat iklimine sahibiz. Bu iklim aslına bakarsanız bu çoraklığın da nedenlerinden biri. Bu çoraklık, başarısız kültür ve sanat ortamımızın bir sebebi. Kültür ve sanatın öncelikler sıralamasında sona bırakılmasının ortaya çıkardığı bir tablo. Burada başka bir şey daha var. O da Türkiye'nin içindeki kültürel elitlerin Batılılaşmış olması ve onların zaten bizim geleneksel Türk-İslam sanatı ile bağ kurmak istemeyişleri. Milliyetçi muhafazakar kesimler de zaten yoksul oldukları, taşralı veya taşradan kente yeni geldikleri için, ekmek kavgasının, yoksulluk mücadelesinin çok ortasında olduklarından kültür ve sanata maalesef ulaşacak, o geleneği devam ettirebilecek bir kültürel yetkinlikten yoksun durumdadır. O yüzden burada bu bağ büyük oranda kurulamıyor.

Bu toprağın insanı neden artık kültür ve sanatı kendisini ifade edecek bir mecra olarak görmüyor, kendini bu noktada eksik hissediyor?

Tam da bu, bahsettiğim gelenekten kopuşla alakalı bir şey. Türkiye'nin şehirli elitleri, eğitilmiş ve gelir seviyesi yüksek elitleri, kültür ve sanatı üretecek esas kadroları da Batının buradaki kültürel taşıyıcıları, misyon şefleri gibi hareket ediyor. Bu kadroların öz kültür ve sanatımızla olan bağları da zayıf olduğundan, öyle bir dertleri de olmadığı için bu ülkenin kültür ve sanatını üretmiyoruz. Milliyetçi muhafazakâr kesimler toplumsal olarak daha

yeni yeni orta sınıf oluşturmaya başladı. Onların gelenekle bağları daha kuvvetli olmasına rağmen halen ekme kavgasının içinde olduklarından, buradan yola çıkarak bir yerli kültür ve sanat üretmeleri, halk edebiyatı, türkü veya müzik ürünlerinin ortaya çıkması da mümkün olmuyor. Bir tarafın kültürel bir yabancılaşması var, diğer tarafın da sınıfsal bir meselesi var. Milliyetçi muhafazakâr kesim bu ekme kavgasından fırsat bulup hakikaten bugüne kadar kültür ve sanata eğilemediler. Zaten ne eğitime erişim olarak ne de resmi kültür politikalarında onlar için o bağları kuracak zemin oluşturulmuş değildi. Bu da işin başka bir boyutu.

Sanat meselesine iktidar bağlamında okunmasına nasıl bakıyorsunuz?

Türkiye'de, kendisine yabancılaşmış; Batıda üretilmiş, hazır paket olarak gelmiş ürünleri burada servis eden bir distribütör, kültürel ve sanatsal elite karşı karşıyayız. Bu aynı zamanda kültür endüstrisi ile Türkiye'nin Batıcı büyük sermayesi tarafından da sponsorlukla desteklenen bir zümre. Bunların kültürel iktidarı ile geniş halk yığınlarının seçtiği siyasal iktidar arasındaki kavgada sanat meselesi hep iktidar bağlamında okunuyor. Maalesef durum böyle. Burada Türkiye içerisinde ciddi bir kültürel savaş var. Türkiye'nin kültürel hayatı

demokratikleşmediği için ve bir anlamda müstemleke zihniyetinden kurtarılamadığı ve bağımsızlaştıramadığı için de bu tür aidiyetler veya kimlik meseleleri, iktidar meselesi bu kadar yer edebiliyor. Burada belki bizim son iki üç yüzyıllık hikâyemizin bir yansımasını görüyoruz. Burada tabii bir de muhafazakar kesimler bakımından düşünüldüğünde, sınıfsal duruma ek olarak muhafazakar STK'lar ve sermayenin bu alanlara fazla girmek istemeyişleri ve zaten kısıtlı sayıda olan kültür ve sanat aktörlerini desteklemeyişinin de ciddi etkisinin olduğunu düşünüyorum. Elit stratejisi yerine sadece burs verme veya şair olduğu iddia edilen bazı kimseleri finanse etmekten ibaret bir kültürel mücadele yetersizdir. Eczacıbaşı'nın tek başına hangi kültür sanat faaliyetlerinin sponsorluğu yaptığına bakmak bile muhafazakar STK ve sermaye grupları için ders olabilir. Biz 1930'ların devlet-toplum ilişkilerinin olduğu bir dönemde yaşamıyoruz. O zaman devlet, hakikaten kültürel belirleyecek bir güce sahipti. Devlet aygıtını elinde tutan elitler böyle bir gücü özellikle de eğitimi kullanıyordu. Ama bugün toplumsal hayatta devletin gücü artık son derece sınırlandırılmış durumda. Devletin toplumu kültürel olarak dönüştürme kapasitesi çok zayıflamış durumda. Çünkü toplumun kültürel olarak beslenebileceği çok fazla kaynak var. Toplumun sosyal ve kültürel

Türkiye'nin şehirli elitleri, eğitilmiş ve gelir seviyesi yüksek elitleri, kültür ve sanatı üretecek esas kadroları da batının buradaki kültürel taşıyıcıları, misyon şefleri gibi hareket ediyor. Bu kadroların öz kültür ve sanatımızla olan bağları da zayıf olduğundan, öyle bir dertleri de olmadığı için bu ülkenin kültür ve sanatını üretemiyoruz.

olarak beslenebileceği medyadan, sosyal medyaya küresel ve ülkesel aktörlere kadar pek çok aktör var. İşte bu nedenle bu mücadelede artık sivil aktörlerin inisiyatif alması gerekiyor.

Peki muhafazakâr kesimin kendi içinde sanatla arasına koyduğu bariyerler yok mu?

Kesinlikle var. Özellikle dindar kesimler sınıfsal meselelere ek olarak böyle bir zihniyete sahipler. Kültür ve sanat alanında yer almaya utanan, sıkılan, çekinen bir zihniyet var. Bu tabii yeni kentli olmanın ve birey olmamanın o eski geleneksel, toplumsal cemaat alanlarından çıkamamanın bir sonucudur. Çünkü kültür ve sanat dediğimiz şey bizzat bireye, bireysel özgüvene dayanan, bireysel iradeye, başarıya ve yeteneğe dayanan bir şeydir. Henüz bireyselleşme süreçlerini geride bırakmamış toplumsal kesimlerin de bu bağlamda bunu günah veya tekinsiz görmeleri son derece beklenir. Sanatın sanki dine aykırıymış gibi görülmesi belki bundan kaynaklanıyor. Burada başka bir boyut daha var; sınıfsal meselelerden dolayı milliyetçi muhafazakâr çevreler, çocuklarını hemen iş sahibi olsunlar ve toplumsal hareketlilikle statü kazansınlar diye mühendisliğe veya diğer teknik alanlara yönlendirdi uzun yıllar boyunca. Çocuklarımız mühendislik okusun, doktor olsun, hukuk okusun, teknik okullarda okusun diye bir yaklaşım sergilendi. Sosyal bilimlere,

konservatuarlara muhafazakâr ailelerin çocukları çok fazla gitmediler, gönderilmediler. Bu da bu alanlarda eksik kalma sonucunu doğurdu.

Sanatı hayatımızın dışında bırakmamız da bu sınıfsal eksiklik duygusundan mı kaynaklanıyor sadece?

Burada hem sınıfsal olarak hem orta sınıflaşma hem de kentte kalma, kentleşme duygusunun eksikliğinden bahsedebiliriz. Bireyleşme süreçlerindeki eksikliklerinden bahsedebiliriz. Sanat ve zevk duygusuna sahip olma, ince zevklere sahip olma, bireyleşme ve kentleşme süreçlerinin sonunda ortaya çıkan bir durum. Tabi biz geleneğimizden koptuğumuz için biraz da sıfırdan bir şeyleri inşa etmek o kavgayı da vermek gerekiyordu. Türkiye içindeki Batıcılar, kendilerini ne şekilde adlandıırırsa

Türkiye içerisinde ciddi bir kültürel savaş var. Türkiye'nin kültürel hayatı demokratikleşmediği için ve bir anlamda müstemleke zihniyetinden kurtarılamadığı ve varsıllaştırılmadığı için de bu tür aidiyetler veya kimlik meseleleri, iktidar meselesi bu kadar yer edebiliyor. Burada belki bizim son iki üç yüzyıllık hikâyemizin bir yansımasını görüyoruz.

menliğini veya misyonerliğini yapıyorlar.

Türkiye'deki milliyetçi muhafazakâr kesimler ise Türk modernleşmesi neticesinde zaten genellikle bağları zayıflamış neredeyse kopmuş olan ülkede organik, sıfırdan, yerli ve milli bir kültür inşa etmeye çalışıyorlar. Bunu inşa edecek aktörler de

sosyolojik ve ekonomik olarak son derece eksik durumdadılar. Kültür endüstrisi bağlamında ne ciddi sponsozluktan bahsedebiliriz ne de bireyselleşme sürecinde diğer kesimler kadar ilerleme ve yükselmeden bahsedebiliriz. Burada hakikaten maça çok eksik başlama gibi bir durum var. Ama trendlere

baktığımızda bundan 20-30 yıl öncesine göre de daha umutlu olabileceğimiz bir noktadayız. Artık muhafazakarlar da orta sınıflaşıyor, bireyselleşebiliyor ve iyi okullara gidiyor, iyi eğitimler alıyor. Bu bağlamda artık çok yavaş da olsa ilerleyen dönemlerde muhafazakarların kültürel süreçlerde daha fazla yer alabileceklerini düşünüyorum.

MEHMET ÇEBİ:

İNŞAATLARI BİTİRDİKLERİNDE SANATLA İLGİLENECEKLER

EMETİ
SARUHAN

Gazeteci

Muhafazakar camianın önde gelen iş adamlarının sanata ilgisinin yeteri kadar olmadığını söyleyen koleksiyoner Mehmet Çebi, “Bizim sanatlarımızı icra eden sanatçıların onda biri kadar bizim camianın sanatseveri olsa Türkiye’deki bütün işler hallolur. ‘Üç tane koleksiyoncu say bizim camiadan’ dediğiniz zaman aklıma isim gelmiyor. Yapacak bir şey yok, inşaatları bitirdikleri zaman sanatla ilgileneceklerini ümit ediyorum” diyor.

Sanat ile sermaye arasında nasıl bir ilişki var?

Bütün toplumlarda sanat, elitlerin, zenginlerin desteğiyle gelişmiştir. Osmanlı için konuşacaksa bu saray, saray erkânı, paşaların veya toplumda servet sahibi insanların desteğine karşılık gelir.

Sanat eserinin parayla alınabiliyor olması bir lütuftur aslında. Çünkü dünyada belki de en nadir bulunan şeylerden biri gerçek sanat eseri, en bol olan şeylerden biri de paradır.

Sanatçıların ürettikleri sanat eserlerine sahip çıkılıp, sanatçı desteklenip, onore edilecekse, sanat eserinin bir piyasa karşılığının olması gerekir. Bir şey ürettiğinizde size bir menfaat olarak, bir imkân olarak geri dönmezse üretmeye devam etmek çok mümkün değil. Sanatın meslek haline gelmesi, devamı için önemlidir.

Osmanlı'da hangi sanatlar desteklenmiş?

Osmanlı döneminde ağırlıklı olarak kendi sanatlarımız var. 19. yüzyıldan sonra özellikle saray camiası Batı sanat eserlerine de yönelmiş. Şu anda bizim müzelerimizde bulunan önemli oryan-

Sanat, tarihin ilk dönemlerinden bu yana tüm toplumlarda iktidar ve sermaye ile yakın bir ilişki içinde olmuş. Sanatçılar maişet derdine düşmeden üretimlerine devam edebilsinler, kendilerini güvende ve özgür hissedebilsinler diye gerek devlet gerekse toplumun zenginleri tarafından korunmuş ve desteklenmiş. Sanat, sermayeyi elinde bulunduran büyük ailelerin hamiliği ile varlığını sürdürmüştür. Bu ilişki günümüze kadar da devam etmiş, ediyor.

Sanat ve sermaye arasındaki bu ilişkiyi en iyi bilen isimlerden biri Mehmet Çebi. Koleksiyoner ve İstanbul Sanat ve Medeniyet Vakfı yönetim kurulu başkanı ve sahibi olduğu müzayedede evi sayesinde sanat eserlerini sanatseverlerle buluşturan Mehmet Çebi ile sanat sermaye ilişkisini, muhafazakar camianın sanata olan veya olmayan ilgisini konuştuk.

talist ressamın resimlerini ya saray siparişi edip yaptırmıştır ya da sanatçıları buraya davet etmiş, paraları ödenerek alınmıştır.

Klasik sanatlarımızı konuşursak, hat sanatımız ve onun etrafında gelişen sanatlardan bahsedebiliriz; tezhip sanatı, çini, gümüş sanatlarımız, tonbak sanatımız var. İrandaki kadar olmasa da minyatür sanatımız da var. Mimariyi de koyabiliriz sanatlarımızın içine. Yapılan camilere çok büyük paralar harcanmış, mimarlarına çok büyük önem verilmiş, her dedikleri yapılmıştır.

Sanatçının hamiliğini nasıl yapmışız?

Önemli hattatların bir kısmı önemli ailelerin temsilcileridir aynı zamanda. Aileden sahip oldukları imkânları var. Olmayanların sanatı da belli bir kalitenin üstünyese desteklenmiş. Kur'an yazdırılmış. Birçok Kur'anın ke- tebesinde hattatın, Kur'an'ı kimin için yazdığını belirttiğini görüyoruz. Demek ki o sanat dalı ciddiye alınmış ve desteklenmiş. Bundan 20 sene öncesine kadar bizim sanatlarımızla iştiğal eden insanlar bunu ek iş olarak, hobi olarak yapıyordu. Kimisi öğretmendi, kimisi imamdı, kimisi esnaftı ama bir taraftan da hat

sanatıyla, tezhip sanatıyla uğraşıyorlardı. Şimdi biraz da bizim desteğimiz ve gayretlerimizle bizim sanatlarımız da meslek haline geldi. Yani sadece hattatlık yaparak, sadece müzehhip olarak hayatlarını devam ettirebiliyorlar.

Osmanlı döneminde yaklaşım nasıl bu sanatlara?

Hat eseri yazanlara baktığımızda bu Osmanlı'da da böyleydi. Zaten katiplik diye bir iş vardı. Matbaa henüz gelmemişti, eserler katipler tarafından çoğaltılırdı. Mesela Şeyh Hamdullah, padişahların en yakınında olan insanlardan biri. Hatta Sultan II. Beyazıt'ın Şeyh Hamdullah yazı yazarken hokkasını tuttuğu rivayet edilir.

İşte o sanatçı, padişahın aldığı destekle Türk hat sanatının kurucu piri oluyor. Başka ülkelerdeki hat sanatından ayırıştırarak yeni bir ekol kuruyor ve buna da Türk hat sanatı diyor. Sonra Hafız Osman, Mahmud Celaleddin, Nazif Efendi, Mehmed Şevki Efendi, Şefik Bey, Kazasker Mustafa İzzet, yüzlerce büyük sanatçı bu ekolün günümüze gelmesini sağlıyor.

Osmanlı'da sanatçıya verilen destek kurumsal mıydı bireysel miydi?

Hem kurumsal hem bireysel. Camiyi yaptıran padişahdır veya bir paşadır. Caminin içindeki hatları yazdıracak, kalem işlerini yaptı-

racak, mimarın emeğinin karşılığını ödeyecek olan kimse odur. Kurum ile padişahı ayıramayız. Padişah ve paşaların etrafında döner bu işler.

Topkapı Sarayı'nda İslam toplumlarının ürettiği en önemli sanat eserlerinden biri olan Karahisarî Kur'an'ı var. Bence bir numaralı eserdir. Ahmed Karahisarî, Kanuni döneminde yaşayan bir hattatımız. Kendisine bir Kur'an siparişi veriliyor. Fakat ömrü vefa etmiyor, talebesi Hasan Çelebi devam edip bitiriyor. Başında Karamemi'nin bulunduğu, onlarca müzehhip ve müzehhibenin çalıştığı atölyede tezhibi yapılıyor. Yıllarca sürüyor bu iş. Kanuni'nin ömrü vefa etmiyor, yerine Sarı Selim geçiyor,

onun da ömrü vefa etmiyor yerine III. Murat geçiyor, Kur'an hâlâ devam ediyor. Ancak III. Mehmet zamanında bitirilebiliyor. Dört padişah, iki hattat, onlarca müzehhip kırk iki sene uğraşp Karahisarî Kur'anı'nı ortaya çıkarıyorlar. Baştan sona muhteşem bir eserdir. Her sayfasının tezhipleri farklıdır. Binlerce çeşit yeni tasarım yapılmıştır. Birinci kalite işçilikle o tasarımlar icra edilmiştir. On binlerce altın harcanmıştır. Harcanan parayla Suriç'i'nin yarısı satın alınabilirdi. Proje Kanuni'nin rahmetli olmasıyla bitmemiştir. Kanuni ölünce proje ortada bırakılmamıştır, takip edilmiştir.

Dünyada sanat sermaye ilişkisi nasıldı?

Bütün dünyada sanatların gelişmesi iktidarla ve iktidarın sahip çıkmasıyla mümkün olabilir. Rönesans dönemine bakın. Birçok büyük devlet, devlet erkânı, büyük aileler sanata sahip çıkmıştır, hamilik yapmıştır, sanatçının dertlerini çözmek için çalışmışlardır. Sanatçı içinden geldiği gibi, kendi düşündüğü kurallar dahilinde sanatını gerçekleştiriyordu, işlerini sevenler tarafından ciddi şekilde destekleniyordu.

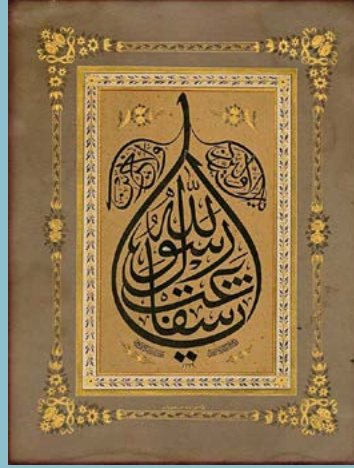

Bu 19. yüzyıla kadar böyle, o tarihten sonra münferit sanatçılar çıkabiliyor. Bunların bir kısmı mevcut sisteme rağmen ortaya çıkan sanat akımları. Monet'nin resimleri ilk defa bir sanat fuarında sergileniyor. Sanat erkânı hiç beğenmiyor, "Bunlar Fransa'nın yüz karası" diyorlar. On sene sonra Monet'nin resimleri sanat tarihinin çehresini değiştirecek bir sanat akımı ortaya çıkartıyor. Birçok sanatçı, Van Gogh da dahil olmak üzere, pek çok sıkıntıyla yeni bir sanat anlayışı ortaya koymaya çalıştılar. Devletten, iktidardan, düzenden bağımsız iş ortaya koydular ve pek çoğu da yaşarken karşılığını göremedi ama daha sonra her birinin bir eskizi bile bir insanı zengin edecek miktarlara ulaştı.

Cumhuriyet dönemine geldiğimizde işler nasıl ilerledi bizde?

Cumhuriyetin ilk dönemleri tamamen yokluk ve çile dönemleri. Sanat ise daha rahat ortamlarda, daha üst düzey icra edilen, sanatçının karşılığını aldığı zaman daha iyisini yapmaya çalıştığı bir alan.

Osmanlı'nın son döneminde bizim sanatlarımız zirveye çıkmış-

Hattat, Hamid Aytac

Sanatçı, Necmettin Okyay

tı. Fakat harf inkılabıyla bir anda unutulmuş sanatlar haline geldi. Üç-dört tane insan olmasaydı bugün dünyadaki binlerce hattat olmayacaktı. Necmettin Okyay, Mustafa Halim Özyazıcı, Hamit Aytac, Macit Ayrıl... Birkaç isim daha ilave edebiliriz ama bu dördü Osmanlı'nın son dönemi ile Cumhuriyet dönemi arasında köprü vazifesi ifa ettiler. Her türlü sıkıntının meşakkatin içinde yaşarken, talebe kabul ederek bu sanatı öğrettiler ve icazet verdiler. Üstad sanatçılarımız, hocalarımız bu isimlerin talebesi olarak yetiştiler.

Onlar hayatlarını nasıl idame ettiriyordu?

Başka meslekler icra ettiler. Hamit Aytac tabelacılık yapmıştır, kartpostal yazmıştır. Halim Efendi bağcılık yapmıştır. Bedelini ödeyip, bir hilye-i şerif, celi sülüs, celi talik levhayı alıp evinin duvarına asacak insan yoktu ki. Necmettin Hoca, 'Hezarfen' diyoruz, bin hünörlü bir adam. Ebru da yapmış, gül de yetiştirilmiş, okçuluk da yapmış, hattatlık da yapmış ama sanatıyla hayatını orta seviyede geçirecek bir refah düzeyine ulaşamamış. Çünkü bu sanat dallarına yatırım yok. Devlet böyle bir ihtiyaç hissetmemiş. Zengin aileler klasik sanatlarla

ilgilenmemiş. Resim sanatçıları bile aileden zengin değilse, refah içinde sanat icra edememişler, onların bile çok sıkıntıları olmuş.

Fakat modern diye nitelediğimiz sanatlarla yine daha fazla ilgilenilmiş, değil mi?

Takdir ederek söylüyorum, 1935-1942 yılları arası, Yurt Gezileri adıyla bir proje yapılmış. Ülkenin önemli ressamı seçilmiş, Türkiye'deki çeşitli illere gönderilerek resim yapmaları istenmiş. Ortaya çıkan eserler sergilenmiş, devlet de Halk Evleri vasıtasıyla bir kısmını satın almış.

Bu bile çok önemli bir destektir. Bizim sanatçlarımızdan daha iyi durumda olmalarına rağmen, onlar da aileden zengin değilse olması gereken hayatı onlar da yaşayamamış. Belirli bir kalitesi, çevresi, tanınırlığı, bilinirliği olan sanatçılar, ancak 90'lardan sonra, sanatının karşılığını görmeye başladılar.

O zamana kadar destek yoktu, verenler de Türkiye'nin büyük aileleriydi. İlgisi olanlar sergilerden satın alıyor veya sipariş veriyorlardı. Hem kendi çaplarında sanatı sevdiğileri için hem de sanatçıya destek olsun diye alımlar

yaptılar.

Kurumsal destek olarak bakarsak?

Biz çoktandır bıraktık bu işleri. Merkez Bankası, Dışişleri Bakanlığı, Ziraat Bankası, İş Bankası, Halk Bankası gibi kurumlarımız, 1940'lar, 1950'lerden itibaren özellikle resim sanatçılarının eserlerini satın alarak kurumsal koleksiyonlar oluşturmuşlar. Çok güzel koleksiyonları var.

Nispeten resim sanatıyla ilgili kurumlarımız ve büyük aileler kendi çaplarında destek vermeye çalışmışlar ama bu destek bu insanları ciddi şekilde bir refah içinde yaşatacak, hayatlarını idame ettirecek, orta kalitede bir hayat sürmelerine vesile olacak bir destek değil. Ama yine hiç olmasına göre iyi.

Ama klasik sanatlarımız bu manada da bir destek görmemiş

Günümüze baktığımızda durum nasıl, sanat camiası destekleniyor mu?

Bugün işler değişti. Kendilerini kabul ettirmiş sanatçılar artık koleksiyonlarını yapacak insanlara eserlerini satarak lütufta bulunur hale geldiler. Birçok sanatçının 'eserini satma' problemi yok.

Belki bu yüz sanatçıdan beşidir. Ancak belli bir kaliteye ulaşmış, belli bir tanınırlığı olan sanatçıların, eserlerini 'istediği paraya satma' problemleri olmakla beraber, 'eserlerini satma' problemleri yok.

***Peki klasik sanatlarımız?
Onlar da sanatsal değer
olarak kabul edilmeye
başlandı mı?***

Türkiye'de artık yüzlerce hat sanatçısı, binlerce tezhip sanatçısı, binlerce ebru sanatçısı, yüzlerce tespih ustası, yüzlerce çini sanatçısı var. Bunlar başka iş yapmadan hayatlarını devam ettirebiliyor. Zaman içerisinde hem ürettikleri eserlerin kalitesinin hem de fiyatlarının artacağını düşünebiliriz.

***Bunun sebebi nedir?
Muhafazakar camia sanatla
daha fazla mı ilgilenmeye
başladı?***

Bu biraz bilinirlikle ilgili bir şey. Onlarca, yüzlerce sergi yapıldı. Türkiye'deki müzayede şirketleri hat sanatı eserlerini de müzayedelere koymaya başladılar.

Gelişen bu bilgi, sanata çok hızlı ulaşabilme imkânıyla birlikte her yerde karşılına çıkmaya baş-

ladı. İnsanların içinde de sanata karşı bir meyil varsa, bir sanat sevgisi varsa, biri arkadaşından, biri komşusundan, biri okuduğu makaleden, gördüğü sergiden, müzayededen etkilenerek, imkânları nispetinde evine bir iki hat eseri koydu. Çok az sayıda insan da koleksiyonunu yaptı. Eskiyle kıyaslanmayacak derecede, hem bu işin ilgisi var hem de ayırdıkları bir bütçe var. Eskiyle karşılaştırsak böyle ama bu bizi yanıltmasın.

Yeterli değil mi diyorsunuz?

Olması gerekene göre baktığımız zaman çok kötü durumdayız. Bizim sanat eserlerimizin fiyatları, kalitesi, olması gerekene göre çok düşük seviyede. Bulduğumuz duruma şükredeceğiz ama biz sanatı çok daha bilinen, sevilen, çok daha fazla insanın alaka duyduğu bir duruma getirmek mecburiyetindeyiz. Kendi sanatlarımızı insanımıza tanıtmak, anlatmak gibi bir mecburiyetimizin ötesinde, bunu dünya sanatı içinde nasıl konumlandırırız ve dünya sanatseverlerine nasıl anlatırız, dünya müzelerine nasıl sokarız, dünyanın büyük kurumsal koleksiyoncularına nasıl koleksiyonunu yaptırırız bunun hesabı içinde olmalıyız.

“Aç insan sanatla ilgilenemez” derler. Bu toplumun refah seviyesiyle

de ilgili değil mi?

Refah durumuyla tabii ki alakası var fakat bir toplumun büyük çoğunluğu sıkıntı içinde olsa bile yüzde 5’lik, yüzde 20’lik kesimi, gelişmiş toplumların refah düzeyinden daha iyi düzeyde olabiliyor. Bugün gelişmekte olan ülkelerin 100 bin ila 5 milyon insanı, dünya standartlarının çok üstünde yaşıyor. Bunların sanatla olan irtibatlarını belli bir seviyenin üstüne çıkartabilirsek, fakir dediğimiz toplumlarda bile sanat eseri çok kıymetli olabilir.

Bugün birçok Afrika ülkesinin birçok sanatçısı, dünya ülkelerinin sanatçılara yakın fiyatlara eserlerini satıyor. Kendi ülkesinin zenginlerine veya o zenginlerin desteğiyle dünyadaki müzayedelerde satıyor. Mısırlı Ahmed Mustafa bir milyon dolara eserini satıyor. İranlı Ferhad Müşiri Londra’daki müzayede firmasıyla, eserini bir milyon pounda sattı.

Herkes zenginleşecek sonra sanat eserleri kıymetlenecek diye bir şey yok. Refah düzeyi ne kadar artarsa, irili ufaklı sanat eserlerine de talep o kadar artar ama durumu iyi iş adamlarımız, esnafımız şu anda Türkiye’deki sanatçıları desteklese, Türkiye’deki sanatçıların abâd olmasına ye-

ter. Yeni zenginlerin çıkmasına lüzum yok.

Ülkemizde İslam eserlerine ilgi ne durumda?

Rahmetli Erdoğan Demirören Türkiye’nin en büyük İslam eserleri koleksiyoncusudur. 50 seneden beri ilgisi var, çok büyük paralar harcayarak İslam eserleri koleksiyonu yapmıştır. Başka koleksiyonları da vardır ama ağırlıklı olarak İslam eseri koleksiyoncusudur. Rahmetli Kaya Turgut, belki 40 yıl bu işe emek harcayıp çok güzel bir İslam eserleri koleksiyonu yapmıştır.

Cengiz-Demet Çetindoğan, Türkiye’nin en önemli İslam eseri koleksiyoncularındandır. Çok büyük paralar harcayarak, çok büyük fedakârlıklarla, çok güzel bir İslam eserleri koleksiyonu yapmışlardır. Aynı zamanda çok önemli bir resim koleksiyonları vardır.

Muhafazakar iş adamlarının sanata ilgisi nasıl?

Muhafazakar camianın büyük zenginleri olarak anabileceğimiz isimlerin sanata ilgisini ben daha görmedim. Belki evlerine tek tük sanat eseri alıp asmışlar-

dır. Ama bir iki örneğin dışında profesyonel koleksiyoncu olanını bilmiyorum. Bugün serveti olan muhafazakar camianın iş adamlarının sayısı bin ise bunlardan beş tanesi, o da orta altı düzeyde koleksiyoncu olarak bu işi yapıyor. Bu da yok gibi bir şeydir. Bu oran yüzde 10'lara yirmilere yüzde 50'lere çıkmalı ki biz muhafazakar camianın sanata ilgisi var diyelim.

İlgisi olanlar sadece geleneksel sanatlarımıza ait eserleri mi alıyor?

İlgisi olanlar, ağırlıklı olarak İslam eserleriyle, bir miktar da resim sanatının klasik tablolarıyla ilgileniyor.

Muhafazakar camiadan İslam eserleri koleksiyonu olan isim verebilir miyiz?

Çok ciddiye alınacak onun da güzel bir koleksiyonu var denilecek kimse yok.

Neden sizce?

Birçok sebebi olabilir. Bu işin önemini daha tam anlamamışlar diyebiliriz. Bu biraz aileden, çevreden, eşten dosttan görme meselesidir. Sakıp Sabancı Toyota firmasının temsilciliğini almak

için Japonya'ya gittiğinde, firmanın sahipleri kendisini karşılıyor. Önce evlerine getiriyorlar, saatlerce koleksiyonlarını gösteriyorlar. Sakıp Bey çok etkileniyor. Dönünce Raffi Portakal Bey'i çağırıyor.

Bizim sanatlara en büyük hizmeti olan insanlardan biridir Raffi Portakal. Müzayedelerine koymuştur. Sabancı Müzesi için

Bir eve misafirlığe gittiğinizde ev sahibinin duvarında güzel birkaç tane hat, yanında birkaç tane ferman, güzel bir tonbak eseri, yanında bir tuğralı gümüş görürseniz siz de etkilenirsiniz. O sizin göz zevkinize hitap ediyorsa evinizde öyle eserlerin olmasını istersiniz.

harcamaları Sakıp Bey yapmıştır ama bu fikre onu Raffi Bey getirmiştir. Sabancı Müzesi bugün Türkiye'nin en güzel özel müzesidir. Hem yer olarak hem içindeki eserler bakımından dünyanın en güzel müzelerinden biridir. Bu işin ticaretinin para etmesinde de Raffi Bey'in çok büyük emeği vardır. Birçok insanın koleksiyoncu olmasına vesile olmuştur.

Cumhuriyet dönemi hat tarihine adı altın harflerle yazılacak biridir.

Bu iş biraz öyledir, bir eve misafirliğe gittiğinizde ev sahibinin duvarında güzel birkaç tane hat, yanında birkaç tane ferman, güzel bir tonbak eseri, yanında bir tuğralı gümüş görürseniz siz de etkilenirsiniz. O sizin göz zevki-

nize hitap ediyorsa evinizde öyle eserlerin olmasını istersiniz. Dolayısıyla böyle bir ortam ve kültürden bizim camianın insanları uzak demek ki. Ama yavaş yavaş onlar da birçok şeyi gördüler görmeye başladılar. Bir kısmı yakın bir zamanda bir kısmı orta bir vakitte bu işe ilgi ve alaka duyacaklar diye bekliyoruz.

Bizim sanatlarımızı icra eden sanatçıların onda biri kadar bizim camianın sanatseveri olsa Türkiye'deki bütün işler hallolur. Bana "Üç tane koleksiyoncu say bizim camiadan" dediğiniz zaman aklıma isim gelmiyor. Yapacak bir şey yok, inşaatları bitirdikleri zaman sanatla ilgilenecekler diye ümit ediyorum.

YAKINIMIZDAKİ UZAK: Sinema

SİNEMAYLA ARAMIZDAKİ MESAFEYİ
KAPATMAK MÜMKÜN...

ABDULHAMİT
GÜLER

Yönetmen - Yazar

Sinema gençlerin dinamik tutumu ile sürekli yenilenen, tecrübelilerin sunduğu birikim ile de tazelenmesine zemin hazırlayan en genç sanat dalıdır. Bu toprağın insanları özgün sinema eserleri ortaya çıkarmak istiyorsa, kadim geleneğe yaslanmak durumundadır.

İnsanoğlunun eşya ile kurduğu ilişki tarih boyunca çeşitlilik arz eder. Eşya-ya eşya denemediği dönem de olur, eşyanın kutsandığı zaman da. Tarihin tekerrür etmesinin hakikati kadar enteresan bir manzara, insanoğlunun her daim değişmek zorunda kalması. Anlam bakımından bu değişkenlik tekerrür de ifade ediyor tabii ki. Ontolojik ve epistemolojik katmanlı bir mesele. Yani aslında çok basit. Felsefenin karmaşıklaştıramadığı tablo. Gayet net. Açık olan şu ki; hiçbir zaman çok net olmayacak.

Coğrafyanın kader olması da eşya ile kurulan ya da kurulamayan ilişkiye bağlı. Ya da tersi... Toprak, insanoğlunu bir diğerinden ayıran en temel özelliklerden biri belki. Toprak ile ilişkisi, insanoğlu için o kadar çok şeyi belirliyor ki, toprakoğlu diye de nitelendirebiliriz.

Bütün bu ilişki/irtibat ağında sanatın apayrı bir yeri var. Tarihin akışı içerisinde aktarımı sağlayan yöntem de sanat, âni yaşamak durumunda olduğunda izah ve soru üreten de sanat, bugünü yarına hazırlamak ve yarına bugünü anlatmak durumunda olan da sanat. Üstelik sanatı diğer bütün aktarım yöntemlerinden ayıran şey, böylesi ağır bir vazifeyi insanoğluna derinden hissetti-

rirken fark ettirmemesi. Müzik, tiyatro ve edebiyat gibi kadim sanatların yanı sıra sinema gibi genç sanatlar da toplumsal ve ferdi etkileşimi her daim üst seviyede tutar.

Elbette modernizmin etkisiyle bazı sanat dalları popüler kültürün unsuru olur veya çok etkisinde kalır. Müzik ve edebiyat bunların başında gelir. Sinema ise zaten popüler kültür aracı olarak doğmasından ötürü apayrı yerde durur.

Konuyu sinemaya bağladığımıza göre buradan devam edelim...

1895... Sinemanın doğum tarihi... Yani 126 yaşında. Neredeyse iki nesil. Çok genç yani. Kadim özel-

liklerinden bahsedemeyeceğimiz gibi tam olarak ne olduğundan söz ederken de sorun yaşıyoruz. Teknoloji ile her daim derin ilişkisi olduğu için de tahmin edemeyeceğiniz hızda güncelleme gerekiyor. Sinema üzerine ortaya atılan kuramların, teorilerin genel anlamda demode kalması ya da yeniden izaha muhtaç olmasının sebebi de budur. Teknoloji sayesinde ya da sebebiyle sinema, başlangıçta 20 yılda bir, şimdilerdeyse 3-5 yılda kendini tazeliyor. Başta araçsal gibi gelen bu teknik meselenin, sinemaya yakından bakılınca anlama da doğrudan etki ettiği görülür.

Misal...

Başlarda film araçları hantaldır. Yerinden kaldırmak, hareket et-

tirmek güçtür. Haliyle, kameranın çok fazla yer değiştirmedeği ve hareket alanının sınırlı olduğu sinematografi ile planlama yapılır. Bu, üretim kaynağına ve anlamın ifade edilmesi biçimine de yansır. Zira sinemanın bir lisan olduğunu düşünüyorum. Ve bu lisanın özgün çıkarımları ve yönlemleri olması gerekir. 1920'lerden sonra sinemada kameranın yeri değişir. 1930'larla birlikte artık sokağa çıkar kamera. Fransız Yeni Dalga akımının sloganı da "kameranı al, sokağa çık" olur. Çünkü İtalyan Yeni Gerçekçilik'in de katıldığı bu kurama göre "herkes film çekebilir".

Kameranın sokağa çıkması sonrası anlatım dilinin değişmeme- si mümkün olabilir mi? Elbette

hayır. Hatta bu hamle ile sinema bir daha hiç eskisi gibi olmaz. Çünkü artık dünyanın her yerindeki sinemacılar film çekebiliyordur. Sadece kapitali olan ve geniş alet-edevat listesine ulaşabilen değil.

Bugün de benzer bir değişim-dönüşüm sürecinden geçiyoruz. Artık akıllı telefonla bile film çekilebiliyor. Kameranın dili telefonun diline evriliyor. İyi ya da kötü demiyorum, tespitte bulunuyorum.

Biz bu hikâyenin neresindeyiz?

Gelelim memleketimize ve özellikle de mütedeyyin-muhafazakar kesime...

126 yaşındaki sinemanın dünyada en az hemhal olduğu kesim Müslümanlardır sanırım. Hâlâ yeryüzünün farklı noktalarında sinema başta olmak üzere bağlı alanlara karşı ciddi bir set var. Aşlamıyor. Ülkemizde bu seti görünüşte aştık. Mütedeyyin kesimin sinema ile arasındaki mesafe azaldı. Dindarlar eskiye göre daha çok film çekiyor, film izliyor. Filme destek verme noktasında aynı şeyi söyleyemsek de genel manada mütedeyyin camianın sinema ile arasında görünür set yok.

Fekat anlam veremediğimiz görünmez set kendini hissettiriyor. Orta yaş ve üzerindeki bu set

Zira kadim gelenek ile zamanın dilini meczetmek öncelikle gençlerin istikameti olmalı. Geleneğe tutununca yeniliğe kapılarınızı kapatmak durumunda olmadığınız gibi, yeniliklere açık olunca da gelenekten uzaklaşmak zorunda değilsiniz. Aksine, zamanın ruhunu tarif edecek ve şekillendirecek harika bir kaynaktan bahsediyoruz.

gençlerdeyse farklı şekilde tezahür ediyor ve bambaşka açıdan yorumlanması gerekiyor. Bu yorum alanı, sinemanın kadim gelenegimiz ile nasıl bir bağı olduğu ya da olması gerektiği noktasında da değerlendirme yapmamızı gerektirecek. Zira sinema gençlerin dinamik tutumu ile sürekli yenilenen, tecrübelilerin sunduğu birikim ile de tazelenmesine zemin hazırlayan en genç sanat dalıdır. Bu toprağın insanları özgün sinema eserleri ortaya çıkarmak istiyorsa, kadim geleneğe yaslanmak durumundadır.

Geleneğe yaslanmak ifadesinin doğru anlaşılması gerekir. Bu durum, film yönteminin ve elbette

hikâye biçiminin geleneksel olması gerektiği anlamına gelmez. Sinema öylesine güçlü bir anlam alanı ki, geleneği de yeniliği de bünyesinde yaşıyor. Dahası, sinema diğer bütün sanat dallarını somut olarak içinde barındıran tek sanat dalıdır. Tiyatro, edebiyat, müzik, dans, mimari ve heykel olarak nitelendirilen altı sanat dalı sinemada somut olarak vücuda gelebiliyor. Lakin sinema yeni bir sanat formu ve normu olduğundan diğer bütün sanat dallarının bünyesinde erimiş olması gerekir. Yemek yapmak gibi; malzemeler, yemek vücuda geldiğinde kendini yemeğin yeni formuna ve tadına teslim etmişlerdir. Dolayısıyla diğer sanat

dallarının varlığı sinemacı için avantaj olduğu kadar dezavantaj da olabilir.

Kadim gelenek dediğimizde inancımıza ve coğrafyamıza yönelik farklı sanat dallarından da bahsedebildiğimiz için özgünlüğe açılan yolda bereketli bir manzara söz konusu olabilir. Minyatür, hat gibi özgün sanatların sinemada form ve norm olarak yansıtılması yepyeni kapılar açabilir. Diğer sanat dallarıyla birlikte yepyeni anlamlar ve duygulara yelken açmak da mümkün olabilir.

İşte tam da burada gençleri ve geleneği birlikte düşünmek gerekir. Zira kadim gelenek ile zamanın dilini meczetmek öncelikle gençlerin istikameti olmalı. Geleneğe tutununca yeniliğe kapılarınızı kapatmak durumunda olmadığınız gibi, yeniliklere açık olunca da gelenekten uzaklaşmak zorunda değilsiniz. Aksine, zamanın ruhunu tarif edecek ve şekillendirecek harika bir kaynaktan bahsediyoruz.

Peki, çok yakınumızda olan böylesi güçlü bir alana ve istikamete mesafemiz nedir?

Maalesef mütedeyyin kesimin sinema ile ilişkisinde hâlâ ciddi yarıklar var. Aşılması gereken

Mütedeyyin sermaye sahipleri bütün bahaneleri bir kenara bırakıp bu alana yatırım yapmalı. Eczacıbaşı, Sabancı, Borusan, Doğu gibi seküler gruplar senelerdir sinema, müzik, tiyatro gibi alanlara çok ciddi yatırımlar yaptılar. Başlarda birkaç yüz kişinin ilgilendiği konserler ve organizasyonlar bugün 'kültürel iktidar'ın kim olduğunu işaret edecek seviyeye geldi.

duvarlar mevcut. Eskiden, Müslümanların görsel ile arasındaki mesafe set olurken şimdilerde farklı setler oluşuyor. Misal; yeni orta sınıfın mensubu olan mütedeyyin birinin sinemaya ne oranda maddi destek olacağı muallak. Aslında çok net de kendileri bu netliğe yanaşmak arzusunda değiller. Diğer taraftan internet ve sosyal medyanın şekillendirdiği beğeniler, gençlerin sinema ile arasındaki mesafede set olmak durumunda.

Bu sebepten sinema, eskiden de olduğu gibi (nedenler değişse de) yakınımızdaki uzak olarak kalıyor. Bütün dünya sistemi Hollywood'un başı çektiği aktörlerle yerini sağlamlaştırırken,

bağımsız sinema bugünlerde Hollywood'u ele geçirirken, Hollywood değil ama bağımsız sinema argümanları ile dünyaya çok şey anlatabilecek durumda iken bizler, Netflix ve dijital mecralar dünyayı başka yere taşıırken mütedeyyin kesim nerede? Dijitale yatırım yapan kimler var? Dijital yatırımlar bir yere vardığında Netflix'i bambaşka bir şeye dönüşmüş şekilde bulursak ne olacak? Salgına rağmen dünyanın her yerinde filmler çekiliyor, mütedeyyin camia bu film çabalarının neresinde? Sinema, her bakımdan cep telefonumuza kadar gelmiş ve bize yakınlaşmışken, mütedeyyin kesim neden uzağına itiyor?

Büsbütün genelleme yapmak elbette çok doğru olmaz. Zira içinde yer aldığım mütedeyyin kesimdeki sinema çabalarına yakinen şahidim. Özellikle atölyeler sayesinde ülkenin dört bir tarafından gençlerle muhatap olduğumuzda, film üretme ve sinema ile hayatı anlamlandırma adına ciddi bir enerjinin ortaya çıktığını görüyoruz. Yeni orta sınıfı oluşturan ve sermayeyi elinde bulunduran bazı mütedeyyinleri istisna tutarsak, büyük çoğunluğu oluşturan ve ciddi miktarda finans yöneten kişiler bu manzaranın neresinde? Anadolu'daki bir gencin sinema arzusuna destek olmak için ne yapıyor?

***Peki, ne yapılmalı?
Sinemayı, 'yakınımızdaki uzak' olmaktan çıkarmak için kimler, ne yapmalı?***

Öncelikle mütedeyyin sermaye sahipleri bütün bahaneleri bir kenara bırakıp bu alana yatırım yapmalı. Eczacıbaşı, Sabancı, Borusan, Doğuş gibi seküler gruplar senelerdir sinema, müzik, tiyatro gibi alanlara çok ciddi yatırımlar yaptılar. Başlarda birkaç yüz kişinin ilgilendiği konserler ve organizasyonlar bugün 'kültürel iktidar'ın kim olduğunu işaret edecek seviyeye geldi. Bugünden yarına olacak şey değil elbet. Ama mütedeyyin kesimin kıymetli sermaye sahipleri de en

azından aynı yolu izlemeli. Gençlerin sinema eğitimi alabilmesi ve film yapabilmesi için fonlar ve merkezler oluşturulmalı. Bu çalışmalar da kısa vadeli 'başarı' kıstaslarına mahkûm edilmemeli. Ve daha da önemlisi büyük şehirlerle sınırlı tutulmamalı. Anadolu'nun her şehrine bu imkânlar götürülmeli.

Mütedeyyin izleyici de film izlemeyi sadece eğlence olarak görmemeli. Bir düşünce eylemi halinde sinema ile bağ kurulması gerekiyor. Kırmızı çizgilere hâlel getirmemek için zorlukla sinema yapan isimleri takip etmeli ve her alanda taltif edilmelidir. İzleyicinin yapması gereken sadece izlemek değil, taltif etmektir de. Evet,

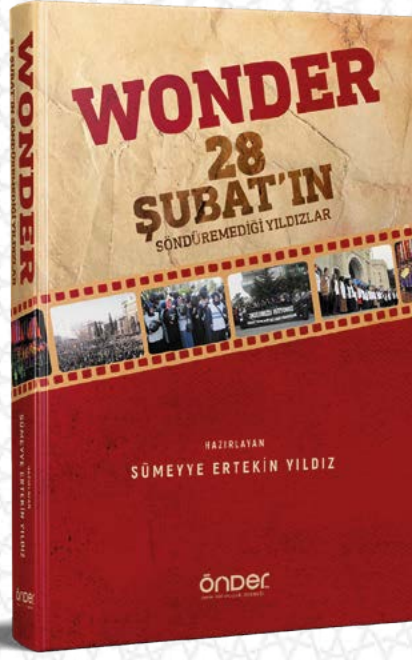

Gençlerin sinema eğitimi alabilmesi ve film yapabilmesi için fonlar ve merkezler oluşturulmalı. Bu çalışmalar da kısa vadeli 'başarı' kıstaslarına mahkûm edilmemeli. Ve daha da önemlisi büyük şehirlerle sınırlı tutulmamalı. Anadolu'nun her şehrine bu imkânlar götürülmeli.

izlemek zaten taltifin bir parçası. Ancak tamamlanması için özellikle sosyal medyada bu takdir ve beğeninun sunulması gerekiyor. Sinema ile mütedeyyin kesim arasındaki mesafenin kapanması için bir şeyler yapması gereken yine dindarlardır. Zengininden gencine, politikacısından bürokratına, eğitimcisinden üreticisine kadar her kesimden insan üzerine düşeni yapmalı. Elbette böylesi önemli meseleler kurumsal planlamalar ile yol alır. Bunun için sivil toplum kurumları oluşturulmalı. Geleneksel dernek anlayışından

siyrılıp zamanın ruhuna uygun faaliyet yöntemleriyle eğitim ve üretim alanı desteklenmeli. Ve elbette zihinsel ve kuramsal bir alan olan sinema için düşünenler de fikir üretimine katkı sağlamalı. Mütedeyyin kesimin düşünürleri sinemayı öğrenmeli. Hiç sinemaya gitmemiş kanaat önderlerinin sinema hakkında hüküm vermesi mantıklı değil. Özellikle sinema çalışan din önderleri olmalı. Sinemanın felsefi ve anlamına katkı yapan, bunun biçime nasıl uygulanacağına kafa yoran mütedeyyin insanlar ve çalışmalar çoğalmalı.

Bütün bunları yapabildiğimiz durumda sinema ile aramızdaki mesafe kapanabilir. Artık hem yakın hem uzak olmak durumunda kalmayız. Uzakları yakın edebiliriz. Popülizm ve hamasetten uzak, elini taşın altına koyan insanlara ihtiyaç var.

Detaylı
Bilgi:

HEPSİ BİZ NEFES ALIRKEN OLDU...

- 28 Şubat Postmodern Darbesi
- İmam Hatip Liseli başörtülü kızların üniversitelerden atılması
- İmam Hatip Liseli erkek öğrencilerin katsayı zulmüne maruz kalması
- Ve ÖNDER İmam Hatipliler Derneği'nin ortaya koyduğu muhteşem mücadele

Bu kitap, mücadele etmenin ve hayata tutunup başarmanın destansı hikâyesini, Söndürülemeyen Yıldızlar'ın hikâyesini anlatıyor.

Hayatlarının baharında eğitim için zor bir hicrete mecbur bırakılan İmam Hatipli genç kız ve erkekler ile onlara destek olan iş adamlarının, sivil toplum kuruluşlarının Türkiye'den Viyana'ya uzan süreçte verdikleri mücadeleyi okuyunca şu cümleler dudaklarınızdan dökülecek: "Allah bir daha bu millete 28 Şubatları yaşatmasın!"

BELKİS İBRAHİMHAKKİOĞLU:

KÜLTÜR SANAT SAVUNMA SANAYİİ KADAR ÖNEMSENMEİDİR

SÜMEYYE ERTEKİN

Gazeteci

Yüzyıllardır kültür ve sanatın en güzel eserlerinin görüldüğü kadim bir medeniyetin var olduğu bu topraklarda kültürel iktidar olamamaktan, kültür ve sanat alanında istenilen seviyeye ulaşamamaktan yakınıyoruz. Kimi bunun nedenini son yüz yıldır Batı taklitçiliği yapma çabasında arıyor kimi ise devletin ve kanaat önderlerinin yeterli desteğın verilmemesinde...

Peki sorun nerede? Bu sorunun cevabını edebiyatçı-yazar Belkıs İbrahimhakkıoğlu, araştırmacı yazar Ercan Yıldırım ve edebiyatçı yazar Mehmet Doğan'a sorduk. Kültür sanatın savunma sanayii kadar önemli olduğunu düşünerek planlar yapılması gerektiğinden, muhafazakâr sermayenin kültür sanat derdi olmadığına dikkat çeken ve asırlardır yoğrulduğumuz değerlerin uzağına düştüğümüze dair çeşitli cevaplar aldık.

?

Ülkemizin kültür-sanat iklimine baktığımızda neler düşünüyorsunuz? Yapabildiklerimiz ve yapamadıklarımız nelerdir?

Belkis İbrahimoglu
Edebiyatçı-Yazar

Kültürel yolculuğumuzda, yönümüzü Batı'ya çevirdiğimizden beri hazırdan tüketen, mirasyedi durumuna düştük. Asırlar içerisinde yağurduğumuz ve yoğrulduğumuz değerlerimizin uzağına düşünce ister istemez bocaladık. Maalesef devletin kurumları da bu güdümlü yönlendirmeye göre politikalar uyguladılar. Bünyemize ters düşen bu dayatmalar bize çok zaman kaybetti. Sadece zaman kaybettirmekle kalmayıp kültürümüzün ince ayarlarına da yabancılaştırdı. Bu yüzden de kültürümüzü ruhuyla kavrayan insanların sayısı azaldı. Çok şükür ki, toplumun millî hafızası unutturulan değerlerin izlerini derinlerde muhafaza ediyor. Ni-

tekim milletimiz siyasi tercihlerinde, asıl beklentisinin kendi değerlerine ters düşmeyen bir iktidardan yana olduğunu açıkça ortaya koymuştur. Tabi yanlışların yıkımını tamir etmek çok da kolay olmuyor ve zaman alıyor. Kültür hayatımızda yeniden taşların gerçek anlamda yerine oturması için öncelikle kültür ve eğitim politikaları olarak fazıl(erdemli) insanlara has kaybettiğimiz ince ayarları nasıl dirilteceğimizi dert edinmemiz gerekir. Bunun birinci adımı, kültürü turizmle eş tutan anlayıştan kurtulmaktır. Kötü mirasyediler gibi hâlâ kültürümüzü turizme kurban veren bir anlayışla hareket ediyoruz. Kültür tek başına mil-

letin de, devletin de temel harcıdır. Bakanlık adı olarak turizmle birlikte zikredilmesi meseleye gereken ciddiyetle önem verilmediğine işaret etti. Nitekim bakanlığın Türkiye'nin tanıtım yüzü olarak et pişirmekte mahir oluşundan öte, kültür adına konuşmaya salahiyet sahibi olmayan birini seçmesi meseleyi hangi boyutta algıladığımızın göstergesidir. Bu tarz uygulamalarla bizi şahsiyet sahibi kılan zenginliklerimizin içini boşaltarak kültürü turistik bir meta basitliğine indiriyoruz. Dolayısıyla kültür sanat iklimine yanlış bir usulle baktığımız için vusul mümkün olmuyor. İnsanların şahsi gayretleri dışında, kültür politikası olarak yol alamıyoruz.

Ercan Yıldırım
Araştırmacı Yazar

Siyasal alanda olduğu gibi iki farklı kutup görüyorum. Bir tanesi küresel medeniyetin, kültür endüstrisinin Türkiye'deki distribütörleri ile onun karşısında olduğunu farz ettiğimiz kesimlerin yapıp ettikleri. Küresel kültür ve Türkiye'deki distribütörleri, kültürün yeni versiyonlarıyla beraber dizi-sinemadan müziğe, sergi sanatlarından gastronomi ve dijital matbu yayıncılığa kadar 11 kolunu çok ciddi kaynaklarla yürütüyorlar. Bunun karşısın-

da kültürel iktidar arayan kesimler ise kültür endüstrisinin hemen hiçbir kolunda etkinlik gösteremiyor. Son yıllarda dizi sektöründe bazı tarihi yapımlarla belirli bir ivme sağlansa da bu kültürel iktidarı ele geçirecek boyutlarda kesinlikle değil. İKSV geçen sene zarar etti; Eczacıbaşı grubu 35 milyon liralık "ek" kaynak çıkardı. İşte küresel sermayenin Türkiye'deki ayağı kültür ve sanat işlerini bu şekilde domine ediyor. Küresel kültürün burju-

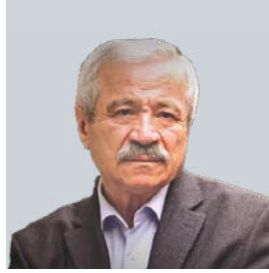
vasına karşı biz kültürel iktidar arayanlar ise sanata, kültüre bu meblağları bırakın bunun onbinde birini bile aktarma fikrine ulaşan burjuva teşekkül ettiremedik. Kültürel iktidar yalnız kamu desteklemeleriyle sağlanamaz. Kamunun kaynakları belli; burada mesele burjuvanın bunu iş edinmesinde, siyasetin bunu yönlendirmesinde. Zayıf dijital yayıncılık, matbu yayım, kısmi bir sinema-dizi film, bol miktarda salon toplantısı, okuma grubu,

insanlara erişmeyen siyasi ikbale yönelik prestij yayıncılığı... Bizdeki yekûn bu kadar. Ne dijital oyun sektöründe ne yazılımda ne sosyal medya, müzik endüstrisinde, performans ve sergi sanatlarında bir varlığımız var. Türkiye'nin önemli ihraç kalemleri arasına giren "dizi sektörü"nde, "Türk dizileri" diye pazarlanan ürünleri seküler-küresel sermaye odakları üretiyor; bu gerçek ülkemizin kültür-sanat iklimini açıklamaya yeter kanaatimce.

görülebilir. Büyük kültürlerin, medeniyetlerin yapıcı unsuru inançtır, imandır. İncanın enerjisi olmadan yeni terkiplere varılamaz. Kültürün temelinde din vardır. Din teoriden uygulamaya geçer, kültürleşir ve hayatın bütün alanlarında kendini gösterir. Dinle uzak duranlar bile dinin kültürleşmiş haliyle muhatap olarak yaşarlar. Türkiye'de kültürel durağanlık, soğuma inanç kaybıyla ilgili. Tanzimat'tan beri yeni bir inanç benimseyerek yeni bir kültür inşa etme çabasına şahit oluyoruz. Batı taklitçiliği bilhassa Cumhuriyet'ten sonra inançlaşmıştır, ideoloji haline gelmiştir. Bu incanın süreklileşmesi, bizi var eden köklü incancımızın zayıflatılması, hatta yok edilmesine bağlıdır. Batıcılar Batı adına devlet otoritesini de kullanarak bir mücadele yürütmüşlerdir. Bu yüzden Türkiye'de fikir çatışması değil, inanç çatışması vardır. En basit, sıradan konular bile akıl devreden çıkarılarak inanç gibi savunulur.

Batıya inançlı yöneliş devrinde milletin değerleriyle var olma fikrini benimseyen ilim, büyük fikir ve edebiyat adamlarımız olmuştur. Bunların meydana getirdiği fikir zemini üzerinde kültürel bir yeniden doğuş hedeflenebilirdi.

Hasmın dilini benimseyerek kültürel iktidar olunmaz! Kendi dilimizi kurmak/kurtarmak mecburiyetindeyiz. Biz hasmın dilini benimseyerek taklitçilerin taklitçisi olduk.

Mehmet Doğan
Edebiyatçı Yazar

Türkiye kültürel bir soğuma ve daralma devresinde. Bizi biz yapan, farklı ve kendimize has kılan bütün kültürel yapılar, dil başta olmak üzere Cumhuriyet'in ilk döneminde hunharca tahrib edildi. Daha sonraki sahip çıkmalar ancak onarım amaçlı olabildi, ihya ve bir terkibe varma konusunda gereken enerji oluşturulamadı. Resmîyetin ideolojik tahrib mekanizmaları ile uğraşmaktan yaratıcı faaliyetlere yönelme imkânının kalmaması, savunmacı yapıda kalınması, bunun belli başlı sebebi olarak

Son zamanlarda Türkiye'de fikrin değil siyasetin baskın şekilde öne çıkması, böyle bir gelişmeyi zorlaştırmış. Türkiye'de fikir, edebiyat siyasetin önünü açmıştır, fakat siyaset düşüncenin, edebiyatın, sanatın gelişmesine imkân sağlayacak bir zemin oluşturmamıştır. Bu durumda rejimin taklitçi üst kültürü devletin kanatları altında varlığını sürdürmüştür. Devletin büyük kültürel yatırımları hep Batı kültürünün Türkiye'de temsilini sağlayan kurumlara yöneliktir. Kültür Bakanlığı bütçesine şöyle bir bakmak bile yeter. Bu yetmezmiş gibi başka devlet kurumlarının aynı yönde yatırımları dikkat çekmektedir.

Bugün devletin yayın kurumunda edebiyatımız, müzikimiz, klasik sanatlarımız hakkında temsil edilemezken, her ne hikmetse büyük maliyet gerektiren bir işe girilmektedir, senfoni orkestrası kurulmaktadır. Kurum'un bir taraftan halk müziğimizin çatısı altındaki varlığını tasfiye ederken, klasik Türk musıkisini temsil eden bir orkestrası mevcut değilken, mevcutları da fonksiyonsuz bırakılmışken, elinde olan imkânlarla olsun millete kendi müziğimizin güzel örneklerini sunmak için bir çaba içinde olmadığını görüyoruz. Buna karşılık yüksek maliyetli bir yatırım yaparak senfoni orkestrası kurulması artık resmî ideolojinin tak-

litçi kültürüne tamamiyle teslim olunduğunun en açık bir göstergesidir.

Olduğumuz gibi yaşamaktan uzaklaştıkça yaşadığımız gibi oluyoruz. Bizi, inancımızı hedef alan bir ideolojinin dayattığı hayata, kültüre teslim olma sürecindeyiz.

Maalesef!

?

Nitelikli eserlerin ortaya çıkmasında engel var mı? Bu çerçevede sanatçı-muhit/çevre ilişkisini nasıl değerlendirirsiniz?

Belkis İbrahimoğlu
Edebiyatçı-Yazar

Çok şükür ki hâlâ kültürümüzün meselelerini büyük bir özveriyle tek başına sırtlanmaya çalışanlar var. Bu insanlar kendi muhitlerini oluşturuyorlar. Ama kendini öne çıkarmayan kıymetleri fark ederek onlara imkân sağlayan bir anlayışın var olduğunu söyleyemem. Değerlere sahip çıkmak ferasetle alakalı bir keyfiyet. Kültür adına yönlendirme yapanların gerçek anlamda kültür insanı olmaları gerekir. Dünyevi hesaplarla kurulmuş ilişkiler yumağı derde çare olmuyor. Resmi yayınlarda hangi sebeple olduğunu anlayamadığımız bir gayretle parlatılmaya çalışılan isimlerin kültürümüzle ne alakaları olduğunu doğrusu merak ediyoruz. Gönül, devletin sanatı gerçekten

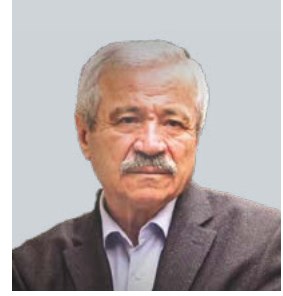
temsil edenlerin önünü açmasını diliyor ama erk sahiplerinin kişisel ilişkiler ağında bu pek de mümkün görünmüyor.

Ercan Yıldırım
Araştırmacı Yazar

Engel her zaman var, olur. Bir kere kültür endüstrisi kendi kriterlerinin dışındaki ürünlere kesinlikle yer vermez. Bu toprakların ruhuna dokunan yapımlara kesinlikle yaklaşmazlar. Bizim kesimde son yıllarda bir canlanma yaşansa da pek çok nitelikli ürün proje aşamasında çöpe yolunuyor. Günümüzün kavramlarından biridir “netvörk”... Belli bir ağın, epistemik-kamusal cemaatin müntesibi olmadığı sürece ne kadar nitelikli, ne kadar başarılı olursa olsun bir “iş”e yol verilmiyor. Kaynaksız sanat olmaz. Tarih boyunca bilim, ilim, sanat, kültür hep siyasal alanın hâmilğinde gerçekleşmiştir. Belli yetenekleri olanlar kısmen desteklense de artık kendini, rüşdünü ispat edene karşı acımasız bir kıyım, engelleme de hep olmuş, olacaktır.

**Türkiye’de taklitçi
kültüre yakın
duran sermaye
kesimi bu hususta
üzerine düşeni
yapmaktadır.**

Mehmet Doğan
Edebiyatçı Yazar

Marifet iltifata tabidir, müştərisiz meta zayıdır! Bu sözü atalarımız boşuna söylememiş. Her toplum kendi kültürünü yaşatmaya çalışır, bunun için ciddi kaynaklar ayırır, Türkiye’de böyle bir şey görülüyor.

Elbette erbâbı kalem ve sanat kendince bir şeyler yapmak için çabalamaktadır. Bunun şahsi çabalamaları aşan bir tarafı vardır. Güzele, kaliteliye, başarılıya ilginin seviyesi dikkate alınmayacak kadar düşüktür. Devletin alâkası bir tarafa, bütün dünyada iktisadi olarak etkili kesimler milli kültürlerinin güçlenmesi için kaynak ayırırlar. Türkiye’de taklitçi kültüre yakın duran sermaye kesimi bu hususta üzerine düşeni yapmaktadır. Muhafazakâr sermayenin sermayesini sürekli artırarak muhafaza etmekten öte bir derdi yoktur, kültür, sanat onların ilgi alanına girmez.

?

Bugün kültür-sanat meselelerine baktığımızda, uzun zamana yayılan bir süre boyunca medeniyet inşası, yeniden keşif ve ihya hedefi olduğunu görüyoruz. Bunun için çeşitli kuruluşlar, belediyeler, sivil toplum kuruluşları sürekli bir kültür-sanat faaliyeti gerçekleştirme çabasındalar. Bu faaliyetlerle ilgili düşünceleriniz nelerdir? Arzu edilen neticeye ne kadar yakınız, ne kadar uzağız?

Belkis İbrahimioğlu
Edebiyatçı-Yazar

Bu konuda faaliyetler çoğaldı ve yaygınlaştı. Ama bir yanı ile içerikten çok vitrine oynayan bir hareket olduğu görüntüsü veriyor. Hakikaten bir medeniyet inşası söz konusuysa titiz davranılmayan tercihlerle hareket beyhude emeklere dönüştürülmektedir. Bu programları düzenleyenlerin iyi seçilmiş, kültürü

temsil kabiliyeti olan donanımlı kişiler arasından tercih edilmesi gerekmektedir. Kısacası hatırgönül ilişkileri göz önünde tutulmadan bilgisi, hâl ve davranışıyla da ehliyet sahipleri arasından seçilmesi icap eder. İnsanı kültürel anlamda ruhen besleyen muhitler azalıyor, çünkü kültür dilimizi kaybettiğimizden marifeti takdir yahut tenkit edecek bir seviyeye eremiyoruz ve iltifat göremeyen marifetten mahrum kalıyoruz. Hemen bugünden yarına halledilecek mesele değil elbette. Eğitim sistemimizin, müfredatların insan yetiştirme konusunda baştan aşağıya yeniden gözden geçirilmesi ve düzenlenmesi gerektiğini düşünüyorum.

Ercan Yıldırım
Araştırmacı Yazar

Kültür-sanat, bir faaliyet kalemi değildir; bir kere bu zihniyetten kurtulmamız gerekiyor. Geçen yıl salgın sürecinde başta ABD, İngiltere, Çin olmak üzere küresel sermayenin yalnızca “sergi sanatları”nda harcadığı para 50 milyar dolar! Bunun içine gösteri sanatları, dizi-sinema vs dahil değil. Dünyadaki belki 100 ülkenin milli gelirinden fazla... Türkiye’nin imkanları belli, bu rakamları elbette yakalayamayız. Fakat planlama, kısıtlı imkanlarla yüksek verimli iş, kalıcı-inşacı bir kültür sanat zihniyeti, alt yapısı oluşturabiliriz. Öncelikli olarak kültür ve sanatı aynen bir savunma sanayii gibi düşünmeli ülkenin 50 yıllık tarım baraj-yol-enerji politikası gibi planlamaya gitmeliyiz. Açık söylemek gerekiyor, kötü niyet kastıyla demiyorum, politikasızlık-plansızlık nedeniyle sivil toplum, kamu ve belediyeler “etkinlikler”le varolan kaynakları da heba ediyor. Bu manada ülkenin kültür sanat hafızası, kaynakları,

potansiyeli, envanteri; küresel dijital-tekno-kültürün imkanları, ürettikleri, gittiği yer göz önüne alınarak ciddi bir planlama ile hangi kültürel sektörde neler yapabileceğimizi çıkarıp, kaynakları israf etmeden ama en kaliteli teknolojiyi, ekipmanı kullanarak, en evrensel bakış açısını gözetecek, liyakatlı sanatçılarla ürünler vermeye başlamalıyız. Bunlar çok uzun yıllar gerektirecek işler değil; sağlam planlama, dirayetli idare, hedeften sapmadan ürünleri vermeye başladıktan sonra arkası gelecektir.

Mehmet Doğan
Edebiyatçı Yazar

Elbette boş durulmuyor. Her yapılanın bir tesir sahası vardır. Fakat yapılanların çoğu vasat işlerdir. Yenileyici, ihya ve ibda yönlü çabalar heveskârlığa, amatörliğe terk edilmiştir.

?

Kültür-sanat ekonomisinde kaynak kullanımında yetkili idarecilerin nelere dikkat etmeleri gerekir?

Belkıs İbrahimoglu
Edebiyatçı-Yazar

Ayrılabilecek kaynağın yerini bulmadığında bir hak oluşturduğunu ve bunun da çok ağır bir vebal olduğunu hatırdan çıkarmamak gerekir. Kaynak ayırımının yerini bulması, gerçek kültür insanlarıyla, kötü taklitlerini ayırt edebilen basireti gösterecek insanların karar mercii olmalarıyla mümkün. Ancak bu basiretteki insanlar ayrılan kaynakla ortaya çıkan işin neticesini ciddiyetle takip edebilir. Maalesef çoğu projelerde “bundan bana ne kalır” hesapları yapıldığından projeyi yürütenler kaliteden kısarak işin gerektirdiği harcamaları esirgiliyorlar. Ne yazık ki, yetkililerin etrafında kümeleşip kolaycılığa alışmış menfaat grupları ehil insanların önünü de tıkıyorlar. Bütün bu yanlış-

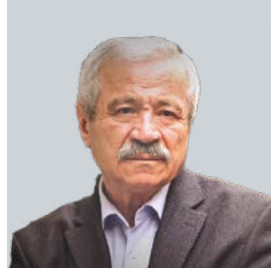

lıklar dil meselesinde yapılan yanlışlarla son derece irtibatlıdır. Kültürün tuğlalarını oluşturulan malzeme dil olduğu için dilimizle aramıza giren mesafe bizi biz-zat kendimizin uzağına atmaktadır. Kültür-sanat, eğitim yahut benzer ne meselemiz varsa ona ayrılacak kaynaklar için şunu aklımızdan çıkarmamalıyız ki, pratikteki uygulamalar, meselelerin sebep sonuç ilişkileri bağlamında bir çözüme dayandırıldığında dil kapısına çıkacaktır. Dilimizdeki yozlaşma ufkumuzu daralttığından kültür kaynaklarımızın arkasındaki büyük dünyaları idrakten mahrumuz. İdrak edemeyince de inancımızda çözümler yaşıyoruz. O yüzden de çok fazla hatalar yapıyoruz. Meselâ, binaları yenilenen bir ilahiyat fakültesinde hocaların ortak kararıyla konulan Yunus Emre, Ebu Hıanife ve Hoca Ahmet Yesevî Hazretlerinin isimlerini kaldırılıp yerine binayı yenileyen müteahhitin isminin konulması çözümlenmiş ibretlik bir örneğidir. Müteahhit böyle bir edebî görgüsüne yabancıysa yardımının diyetini isteyebilir. Ama fakülte yöneticisi ona parasal gücün mübarek isimlerin önüne geçmeyeceğini üslûbunca anlatması icap ederdi. Diyeceğim o ki, kaynak israfının önüne, ancak dilimizle yeşerttiğimiz manevî dünyamızın ahlakî hassasiyetlerini diriltmekle geçebiliriz.

Ercan Yıldırım
Araştırmacı Yazar

Bahsettiğim gibi öncelikli olarak dünyadaki küresel kültür imkanlarını iyi takip etmek, ülkemizdeki potansiyeli değerlendirebilmek, sağlam ve çok uzun süreli planlama yapmak, emaneti ehline vermek...

Mehmet Doğan
Edebiyatçı Yazar

Derinlemesine kültürel ilgileri olmayan, kalite ve estetik endişe taşımayan yöneticiler, bu noksanlarını bilerek konu ile ilgili bilgili ve kavrayışlı kişilere kulak vermemelidir. Eskiler “kişi noksanını bilmek gibi irfan olmaz” der. Devrimizde irfan kelimesinin mânasını bilen kalmamıştır.

Bakıyoruz bazı sermaye kanalları yeni dergiler, televizyonlar, yayınlar çıkarıyor. Fakat insanlara

hitap ettikleri düzey çok düşük. Aforizma dilinin, Wikipedi mantığının daha gerisinde. Adeta gençleri, dindarları bir üst aşamaya taşımaya değil daha da aşağı çekmeye çalışıyor. Yine aynı şekilde kamu desteğiyle bazı projeler destekleniyor ama bunlar ne düşünce hayatına bir katkıda bulunuyor ne varolan kültürel birikimin ötesine geçiyor.

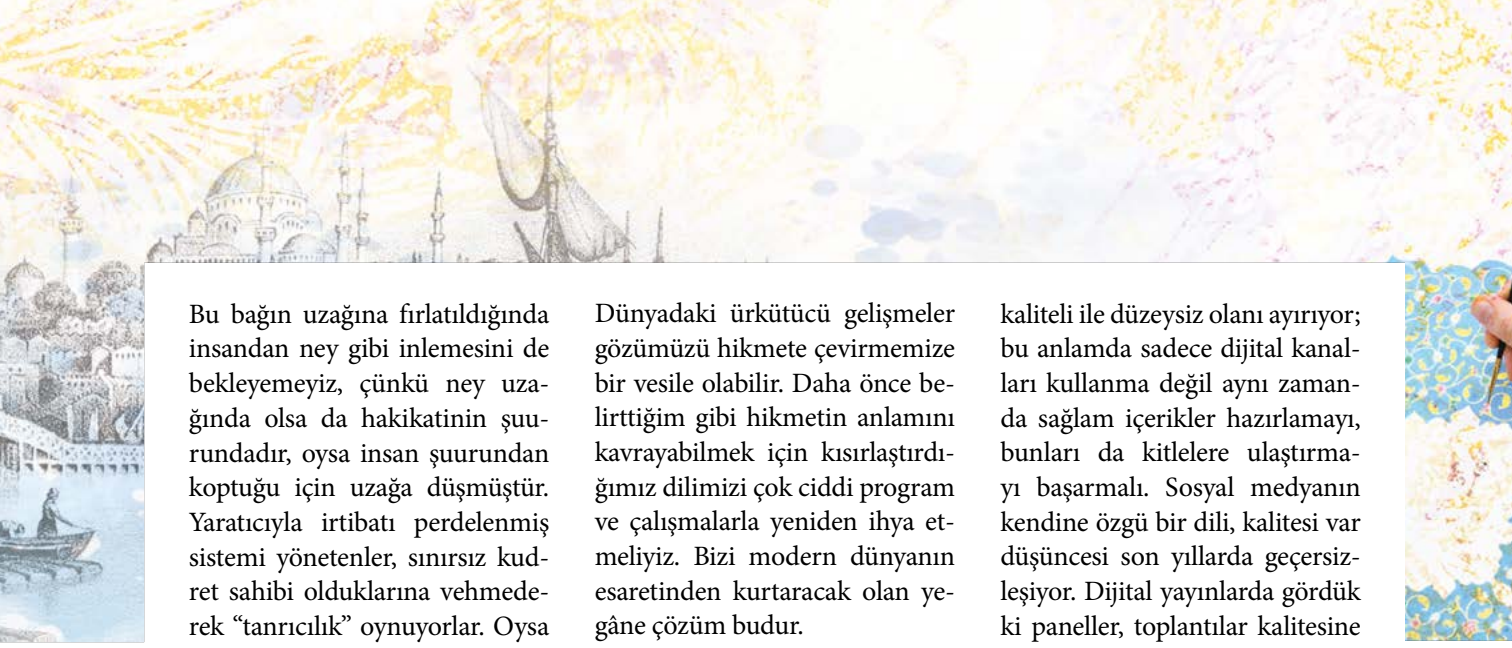
?

Bugün dünyanın geldiği noktada siyasi-ekonomik-teknolojik(dijital) olarak adı henüz konmamış, neye evrileceği belli olmayan yeni bir dünyanın eşliğinde olduğumuz söyleniyor. Kültür-sanat, bu büyük değişim dalgası etkisinde nasıl bir bakış açısıyla yürütülmeli?

Belkis İbrahimoglu
Edebiyatçı-Yazar

Esas olan fitratla irtibattır. İnsanlığın selâmeti Yaratıcı ile olan ilişkinin sağlamlığına bağlıdır.

Bu bağın uzağına fırlatıldığında insandan ney gibi inlemesini de bekleyemeyiz, çünkü ney uzağında olsa da hakikatinin şuurundadır, oysa insan şuurundan koptuğu için uzağa düşmüştür. Yaratıcılıyla irtibatı perdelenmiş sistemi yönetenler, sınırsız kudret sahibi olduklarına vehmederek “tanrıçılık” oynuyorlar. Oysa Hazreti Allah “hak ile yaratan, batıl ve boş yaratmayandır” ve şüphesiz nizamına karşı şeytanla iş birliği yapanların oyunlarını da bozandır. Bütün bu oyunlara ne kadar mühlet verdiğini bilemeyiz. Ama tabi durup seyirci de kalamayız. Kader gayrete âşıktır, denir. Dünyadaki insanın geleceğini karartan çalışmaların karşısında onlardan daha ileride bir gayretle tahribatı önleyerek insanlığın hayrına dönüştüren ilmi çalışmaların zeminini hazırlamak gerekiyor. Niyet hayır, akıbet hayır denmiştir.

İnsanın görevi yüklendiği ilahi emaneti “temiz fitrat üzerinde sebat ederek” hakkıyla yerine getirmektir. Allah(c.c), “Göğü, yeri ve arasındakileri oyun olsun diye yaratmadık” diye buyuruyor. İnsan her dönemde kendi hakikatinin arayışı içinde olacaktır. Hakikate aykırı olan yıkıma mahkûmdur, bu sebeple yıkılacak olanın peşinden gitmek abesle iştigaldir. Kültür ve sanatın geleceğini de bu açıdan, yani inancımızın doğrultusunda değerlendirmemiz icab eder. Allah'ın yeryüzünde nuru sönmez ve sanatın kaynağı ilâhidir.

Dünyadaki ürkütücü gelişmeler gözümüzü hikmete çevirmemize bir vesile olabilir. Daha önce belirttiğim gibi hikmetin anlamını kavrayabilmek için kısırlaştırdığımız dilimizi çok ciddi program ve çalışmalarla yeniden ihya etmeliyiz. Bizi modern dünyanın esaretinden kurtaracak olan yegâne çözüm budur.

İçinde bulunduğumuz çağ dijital tekno-kültür... Kendine has bir dili, hassasiyeti, birikimi oluşmaya başladı. Şöyle yanlış bir algı

Ercan Yıldırım
Araştırmacı Yazar

var; artık kültür sanat her saha gibi dijitale kayacak. Belirtmek gerekir ki matbu olan, kağıt ve kalem hiçbir zaman geçerliliğini ve meşruiyetini kaybetmez. Matbu ürünler, kağıda basılan dergilerdeki ürünler hala saygın ve gittikçe önemi artıyor ama bunları dijitale taşıyarak kitlelere ulaştırmak gerekir.

Dijital tekno-kültür bir tercih değil, ontolojik bir durum haline geldi. Dijital insan, tekno-hüman doğdu fakat bu oluşu şu an bizler tam takip edemiyoruz. Zannedildiğinin aksine gençler, insanlar

kaliteli ile düzeysiz olanı ayırıyor; bu anlamda sadece dijital kanalları kullanma değil aynı zamanda sağlam içerikler hazırlamayı, bunları da kitlelere ulaştırmayı başarmalı. Sosyal medyanın kendine özgü bir dili, kalitesi var düşüncesi son yıllarda geçersizleşiyor. Dijital yayınlarda gördük ki paneller, toplantılar kalitesine göre izlenebiliyor. Normalde salonda 20-30 kişinin takip ettiği bir etkinlik dijital yayınla en az bin rakamını görebiliyor; dünyanın her yerinden takipçisi de oluyor. Dijital tekno-kültürü tarihsel, sapma, geçici görmekten vazgeçerek, kaliteli, evrensel ufka sahip, inşacı ürünler, içerikler hazırlamalıyız.

Mehmet Doğan
Edebiyatçı Yazar

Türkiye iktisadî olarak bu değişim dönemini başarı ile geçebilir. Fakat kendi kültürünü muhafaza etme ve geliştirerek sürdürme konusunda iradesi olmayan bir ülkenin büyük zayıf vereceğinden şüphe yoktur.

Soru şu olmalıdır: Kültür alanında 3. Köprü, Avrasya Tüneli, Marmaray vb. projeleriyle kıyaslanabilir projelerimiz var mıdır?

MELİKŞAH UTKU:

SANAT VE SANATÇININ BANİLERE İHTİYACI VAR

EMİNE
DOLMACI

Gazeteci

Melihşah Utku
Albaraka Türk Genel Müdürü

Geleneksel sanatlar, mimari, musiki, edebiyat pek çok farklı alanda yüzlerce yıllık müktebatımız dikkate alındığında bugün yüzyıllar önceki zevk ve ahengi yakalayamadığımızdan şikayet ederiz; neden bu zenginlikten bu kadar uzak düştük diye sorarız sık sık. Kültür sanat zemini inşa etmede toplumda kimlere görev düşer, bu zemin devlet eliyle mi yoksa toplumsal dinamiklerle mi oluşmalı hep tartıştığımız konular arasında. İşte bu noktada uzun yıllardır kültür-sanat alanında önemli çalışmalar yapan, uluslararası yarışmalar düzenleyen derken sanat galerisi ve akademi ile bu çalışmalarını daha ileri bir noktaya taşıyan bir kurumun Albaraka Türk'ün Genel Müdürü Melihşah Utku ile kültür-sanat zemini nasıl inşa edilir, bu konuda kimlere hangi roller düşer konularını konuştuk.

Kültür sanat zemini oluştururken nasıl hareket edilmeli? Geçmişle nasıl bir irtibatımız olmalı, geçmiş ve gelecek dengesi nasıl kurulmalı?

Kuşkusuz ki geçmişini bilmeyen bugününü anlayamaz, anlamlandıramaz. Ve daha önemlisi geleceğini inşa edemez. Bugün neden öyle değil de böyle yaşadığımızı, neleri arzulayıp nelerden kaçındığımızı belirleyen, her şeyden önce ve çok geçmişimiz, geçmiş tecrübelerimizdir. Bu kaide sadece sosyal ve siyasal hadiseler için geçerli değildir, kültürel olarak da bu böyledir. Bununla birlikte kültürü, insanın yapıp etmelerinin bütünü olarak tanımlarsak, bu yapıp etmeler en rafine formlarını sanat eserleri aracılığı ile izhar eder. Bunlar belirli bir duyuşun, düşüncesün ve tabii inanışın ifadeleridir. Bugünü anlamamanın birincil şartı geçmişini bilmek olsa da geçmişte takılı kalmak ciddi sosyolojik ve psikolojik sorunlara yol açabilir. O nedenle, sorunuzda belirttiğiniz gibi, geçmiş ile gelecek arasında hassas bir denge kurulmalıdır. Geçmişimizi, bugünü anlamamanın bir koşulu olarak kabul ederken, yarınları inşa etmenin bir aracı olarak algılamalıyız. Albaraka olarak biz, bugünün sanatçıları-

na imkân sağlamaya çalışırken, onların geçmişten beslenebileceğine, yüzlerce yıllık kültür birikimimizin bugünün sanatının şekillenmesine katkı sağlayabileceğine inanıyoruz. Kültüre ve sanata verdiğimiz desteği bu inanç ve bu bakış açısı şekillendiriyor.

**ÖNCE TAKVİM
SONRA AKADEMİ**

Siz de klasik Türk-İslam sanatlarını yaşatmak ve sanatçıları desteklemek amacıyla Albaraka Sanat Akademisi ve Galerisi'ni kurdunuz. Nasıl bir ihtiyaç sizi böyle bir çalışmaya itti?

Albaraka faaliyetlerine başladığı ilk günden itibaren bu toprakların değerlerine sahip çıkmaya, onları muhafaza ederek gelecek nesillere taşımaya çalışan bir kurum olmuştur. Zira ancak bizi biz yapan değerlerimiz varlığını devam ettirdiği sürece bizler de varlığımızı sürdürebiliriz. Albaraka kuruluşundan itibaren bu inanç ve hassasiyet ile hareket etmiş, Türk-İslam sanatlarına sahip çıkmaya, onu gelecek nesillere aktarmaya çalışmıştır. Albaraka'nın klasik sanatlara verdiği destek ilk olarak, bugün artık kurumumuzla özdeşleşen Albaraka Takvimleri ile başladı malumunuz. Bu takvimlerin girmediği ev, duvarlarını süslemediği atölye neredeyse kalmadı tüm Türkiye'de. Albaraka takvimlerine gösterilen bu teveccüh gelenekli sanatlarımıza verdiğimiz desteği arttırarak sürdürme yönünde bizleri motive etti. Bu motivasyon bir adım sonra Albaraka Sanat Akademisi'ni kurup genç sanatçılar

yetiştirilmesine ön ayak olmamızı sağladı. Bugün itibarıyla Albaraka Sanat Akademisi'nde yetişmiş ve yetişmekte olan yüzlerce talebe bizi gururlandırmaya, geçmişten devraldığımız kültürel mirası bizler adına gelecek nesillere aktarmaya devam ediyor. Hakeza, gelenekli sanatlarımızı tahsis edilmiş tek sanat galerisi olan Altunizadé'deki galerimiz, bu alanda eserler ortaya koyan, ancak bunları sergileme imkânı bulamayan sanatçılara tümüyle ücretsiz imkân sağlamayı sürdürüyor.

Uluslararası hat yarışmaları, hat ve ebru koleksiyonlarımız herkesin malumu. Burada hem yarışmalarda derece alan eserleri koleksiyonlarımıza kattınız hem de yeni sanatçılar yetişmesine vesile oldunuz. 16 yıldır gerçekleşen bu organizasyon size ve toplumumuza neler kattı?

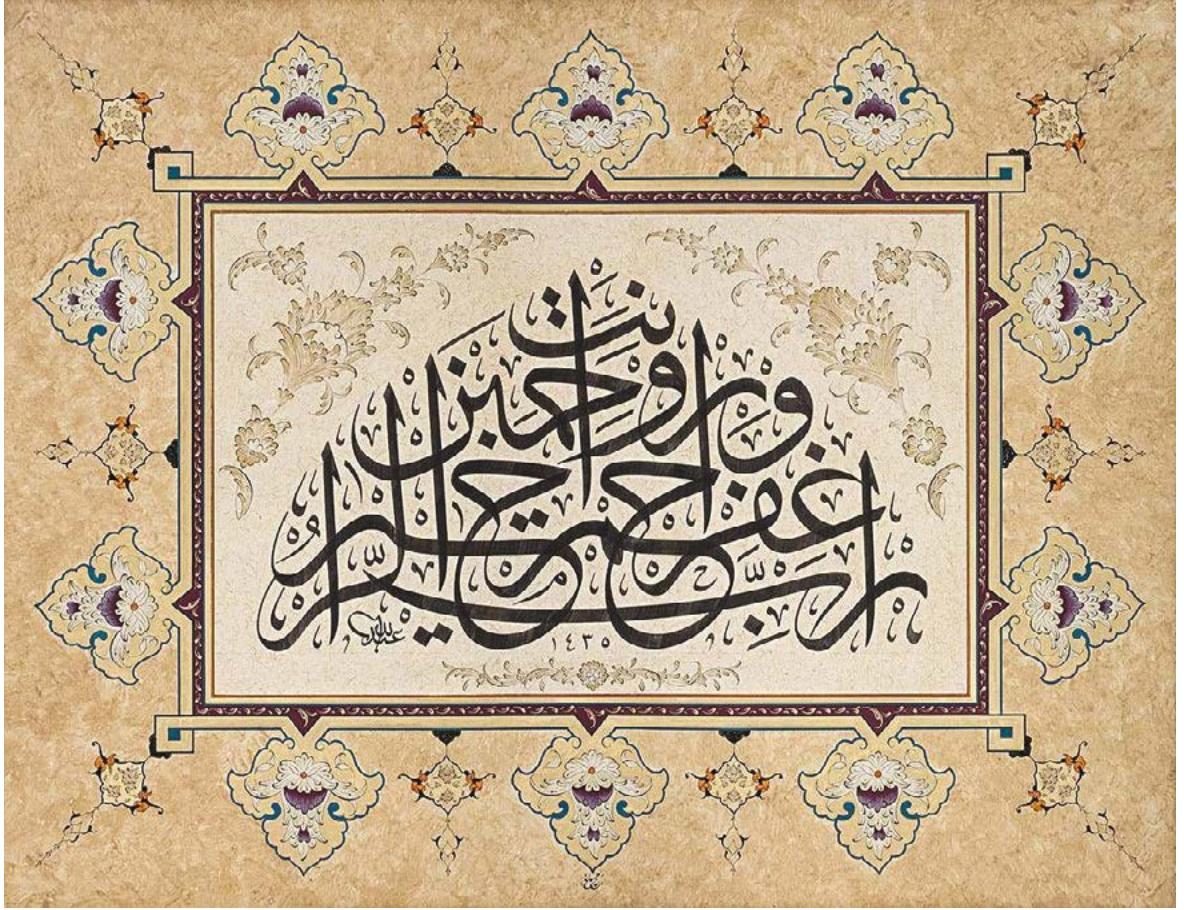
İfade ettiğiniz gibi, Albaraka olarak geçmişte üretilmiş hat levhalarını, tarihî eser niteliğindeki sanat eserlerini koleksiyonumuza kazandırmaktan ziyade, çağdaş sanatçılara destek olmaya, bugünün hattat ve ebrucularının yetişmesine vesile olmaya çalıştık, çalışıyoruz. Düzenlediğimiz yarışmalarda dereceye giren eserler kurumumuzun koleksiyonuna

kazandırılırken, dünyanın dört bir yanından hat ve ebru sanatçıları da maddi olarak desteklenmiş oluyor. Düzenlediğimiz yarışmalar artık sadece Türkiye'de değil, tüm dünyada merakla beklenen ve alanında en yüksek ödüllerin verildiği yarışma konumunda. Sanat ve sanatçı her dönemde olduğu gibi, günümüzde de banilere, hamilere ihtiyaç duymaktadır, zira marifet -maddi ve manevi- iltifata tabidir. Diyebilirim ki, düzenlediğimiz yarışmalar ve yaptığımız organizasyonlarla sanatı ve sanatçıyı desteklemek her şeyden önce bu yönde bir bilincin ve hassasiyetin oluşmasına öncülük etti. Hatırlanacağı gibi, Albaraka'nın geleneksel sanatları desteklemeye başladığı yıllar, bu sanatların nispeten unutulmaya yüz tuttuğu, ilgisinin oldukça az olduğu yıllardı. Bugün birçok kurum ve kuruluşun benzer bir tutumla geleneksel sanatlara destek olması, Albaraka'nın öncülüğünün kültür dünyamıza yaptığı en önemli katkılardan biri olsa gerek.

TALEBELERİMİZ SANATIMIZI YAŞATACAK

Yarışmalara katılan ve Albaraka Sanat Akademisi'nden ders alan isimlerle yolculuğunuz ve bağlantınız bundan sonraki dönemde de devam edecek mi?

Elbette. Bizim kültür ve sanata verdiğimiz destek belirli süreyle ya da dönemle sınırlı değil. Katılım bankacılığında sergilediğimiz öncü çalışmaları kültür-sanat alanında da sergilemek arzusundayız. Bir akademi kurarak bu alanda genç sanatçıların yetişmesine vesile olmak ve yine geleneksel sanatlarımızda eserler veren sanatçıların çalışmalarını ücretsiz olarak sergileyebilecekleri bir mekâna ev sahipliği yapmak bu arzunun en önemli göstergelerinden. Bugün için

akademimizde eğitim alan, gelenekli sanatlarda yetişen talebelerin yarının hocaları olarak klasik sanatlarımızı ilelebet yaşatacaklarından biz eminiz. Onlarla irtibat içinde kalarak yeni ve özgün çalışmalar, sanat eserleri ortaya konması için desteğimizi sürdüreceğiz.

6. Uluslararası Hat Yarışması'ndaki temayı Toplum ve Güzel Ahlak olarak belirlediniz. Neden bu konuyu seçtiniz, biraz açabilir misiniz?

Her yarışmada bireysel ve toplumsal olarak unutulmaması gerektiğini düşündüğümüz hasletleri konu edinmeye çalışıyoruz. Unutulmaması, daha önemlisi yaşatılması gerektiğini düşündüğümüz değerlerimizi. Bu amaç doğrultusunda belirlediğimiz konu çerçevesinde birçok ayet-i kerime, hadis-i şerif ve güzel söz, usta sanatçıların kamışları ile buluşuyor. Aylar süren hazırlık ve değerlendirme sonucunda derince giren eserler ödüllendirilip

akabinde bu eserler tezhip için yine ülkemizin önde gelen müzehhiplerine teslim ediliyor. Dolayısıyla seçtiğimiz her konu, hat levhalarını süsleyen her bir söz, her şeyden önce bize kendimizi, ne için yarattığımızı, bireysel ve toplumsal barışı ve huzuru nasıl sağlayabileceğimizi hatırlatması amacı ile belirleniyor.

DİJİTAL HAT SERGİSİ DÜZENLEDİK

Kültür-sanat yayıncılığı, çocuk yayınları, fotoğraf albümleri çıkardınız. Bu alanda en çok önemsedüğünüz ve “iyi ki yapmışsınız” dediğiniz çalışma nedir?

Yayınladığımız hiçbir eser, desteklediğimiz hiçbir girişim tesadüfen seçilmiş değildir.

Esasen yayınladığımız her bir eser büyük bir titizlikle seçiliyor. Bu toprakların kültür ve sanat iklimine katkı sağlayacağından emin olduğumuz için bu çalışmalar başlatılıyor ve destekleniyor. Yayınladığımız hiçbir eser, desteklediğimiz hiçbir girişim tesadüfen seçilmiş değildir. Her birinin ardında belirli bir duruş, bir inanç; haftalarca, aylarca sürmüş bir emek ve çaba vardır. Yayınlarımızın gördüğü teveccüh de yaptığımız tercihlerin doğruluğu konusunda bizi teyit ediyor. İnşallah bundan sonraki süreçte de kültür dünyamıza birbirinden değerli eserler kazandırmaya devam edeceğiz.

Salgın süresinde sosyal hayatımız, ilişkilerimiz, çalışma yöntemlerimiz değişti. Siz de banka olarak bu dönüşüme hızla ayak uydurdunuz. Peki kültür sanat alanındaki faaliyetleriniz nasıl değişip dönüştü?

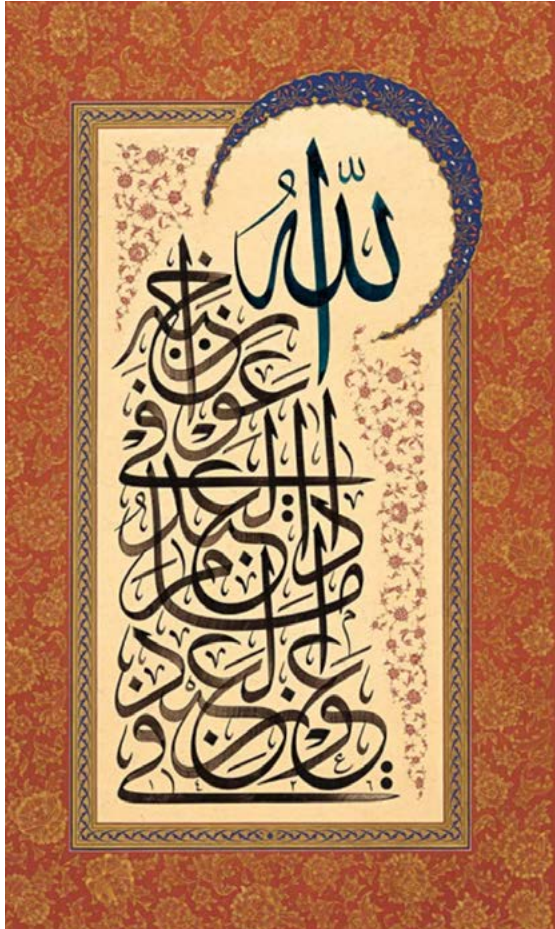
Salgının kendini hissettirdiği ilk andan itibaren planlanmış tüm sergi ve faaliyetlerimizi askıya aldık. Sürecin uzayacağına anlaşılmasının hemen akabinde ise dijital sergilere yönelme kararı aldık. Bu çerçevede Türkiye'de ilk kez dijital hat sergisi düzenlemiş olduk. Hakeza, hazırlıkları uzun zamandır süren, hattatların piri Şeyh Hamdullah'ı Anma Programı fizikî koşulların elvermemesi dolayısıyla sanal ortamda gerçekleştirildi ve binlerce sanatsevere ulaştı. Altunizade'deki sergi salonumuza bu dönemde dahi onlarca sergi talebi gelmeye devam etti, ediyor. Biz de bir an önce pandeminin artık kontrol altına alınmasını, bu sıkıntılı süreci geride bırakmayı ümit ediyor, bunun için dua ediyoruz. İnşallah yakın gelecekte kültür-sanat etkinliklerimizi yeniden tüm Türkiye'de ve hatta dünyada gerçekleştirebilecek imkânı buluruz.

ÖYKÜLERİME DEVAM DİYORUM

Kişisel olarak ilgilendiğiniz, icra ettiğiniz bir sanat var mıdır? Çocuklarınıza bu alanda bir eğitim almaları ve sanatla iştiğal etmeleri yönünde telkininiz oldu mu?

Öykü türüne özellikle ilgi duymakta çok uzun olmayan kısa öy-

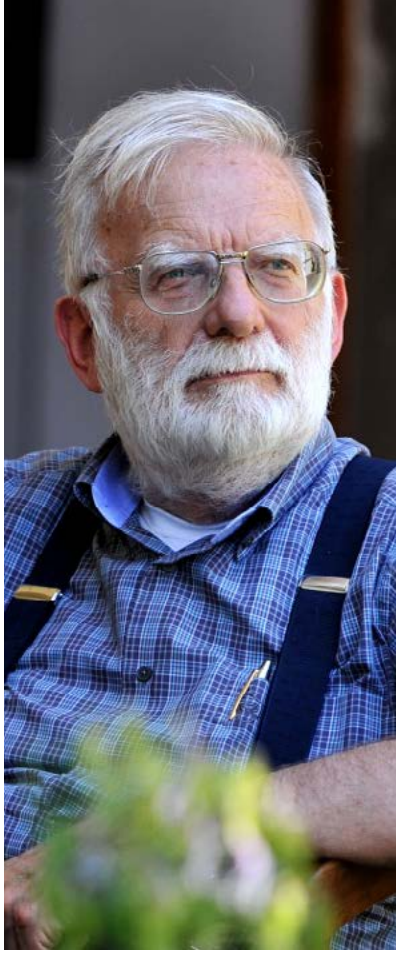
küler yazmaktayım. Son zamanlarda programlarının yoğunluğu nedeniyle yeteri kadar vakit bulamamam da hikaye yazmaya devam ediyorum. Çocuklarım resim ve musikiye ilgi duymaktalar bu alanda hobi seviyesinde çalışmalar gerçekleştirmekteler. Çocuklarımın sanata olan ilgisini her zaman önemsemiş ve yakından takip etmişimdir, kendilerini bu konuda her zaman destekliyor ve çalışmalarını büyük bir zevkle takip ediyorum.

SAADETTİN ÖKTEN:
**SANATKÂRIN
KİMLİK SAHİBİ OLMASI
ZORUNLUDUR**

MUKADDER
GEMİCİ

Yazar

Kültür ve sanat meselemizi bir medeniyet bakışı çerçevesinde değerlendirmek son derece elzem. Aksi takdirde günübirlik tartışmaların ötesine geçemiyor, sızlanmalar ve yakınmalarla zaman kaybediyoruz. Sadettin Ökten, bu manada TOHUM dergisi için çok önemli değerlendirmelerde bulundu.

“Sanatçı özel bir insandır. Bu özel insanın hayvanlarda da var olan içgüdü seviyesinin üzerine hem zihinsel hem de duygusal olarak geçtiğini kabul ediyorum. Buradan yola çıkarsam derin bir buhranla bir ömür yaşanmayacağına göre sanatkârın da bir kimlik sahibi olması yani bir medeniyet tasavvuruna mensûbiyeti zorunludur.” diyen Sadettin Ökten “Sanatkâr kendi kimliği konusunda bir karara varmışsa veya bir tereddüt yaşamamışsa mensup olduğu medeniyet tasavvurunun gösterdiği istikamette eser verecektir.” sözleriyle de bizi sanata yabancılaştıran meselenin bam teline dokunuyor.

Sizin meseleleri konuşurken “bir medeniyet dairesi içinde olmak ya da olmamak” şeklinde özetleyebileceğimiz temel bir yaklaşımımız var. Kültür-sanat meselelerini de aynı bakış açısıyla değerlendiriyorsunuz. Bu “medeniyet dairesi”ni nasıl tanımlarsınız? Belli bir dönemi, belli bir ülkeyi mi işaret ediyorsunuz, yoksa bahsettiğiniz daha başka bir anlamlar bütünü mü?

Medeniyet dairesine mensup olmak demek, bir medeniyet tasavvurunu bilmek, ona inanmak ve onun gösterdiği istikamette eylem yapmak demektir kanaatimce. Şimdi medeniyet tasavvuru kavramını biraz açalım: Medeniyet tasavvuru bir büyük anlatıdan ibarettir birinci safhada. Bu anlatıda birey kendini, çevresindeki evreni, ki buna toplum da dahildir ve hayatı görür. Birey kendini idrak ettikten sonra çevresi ile ilişki kurmaya başlar. Toplum da dahil olmak üzere bu çevreye ‘evren’ diyelim. Ancak bu ilişki zamana bağlı olarak büyük çeşitlilikler gösterir. Zamanın akışında ortaya çıkan bu değişkenlere de ‘hayat’ diyoruz. Bir medeniyet tasavvurunun temel anlatısı birey, evren ve hayat üzerine kurulu bir tasvir. Ancak bu tasvirde yer alan kavramlar kendilerine

Her insan bir kimlik sahibi olmak mecburiyetindedir. Kimliksiz insan iç güdülerinin ötesine geçebilen bir zihinsel ve duygusal seviyeye malikse entelektüel olarak derin bir kriz yaşar. Sanatçı özel bir insandır. Derin bir buhranla bir ömür yaşanmayacağına göre sanatkârın da bir kimlik sahibi olması yani bir medeniyet tasavvuruna mensûbiyeti zorunludur

anlam ve önem yüklendiği için değer haline gelmişlerdir. Böylelikle birey medeniyet tasavvurunun içinde yer alan değerler sistemine göre bir hayat kurgular. Çünkü bu değerler sistemini bilir ve ona inanmıştır ve inandığı gibi de yaşamak ister. Her medeniyet tasavvuru belli değerleri olarak birey, evren ve hayat üçlüsüne bir açıklama getirir. Bu açıklamanın sonucunda da bireye bir istikamet çizer. Bu istikamete göre yaşayan birey kendisini o medeniyet tasavvuruna ait hisseder. Dışarıdan bakan öteki de bireyin

o medeniyet tasavvuruna mensup olduğunu görür. Buradan şu sonucu da elde edebiliyoruz; Her medeniyet tasavvuru belli değerleri alarak kendi değerler sistemini kurduğu gibi bazılarını da bu sistemin dışında bırakır. Böylece bir medeniyet tasavvurunun kimlik belirleyici özelliği ortaya çıkar, çünkü ona mensup olan kimseler belli değerlere göre belli eylemleri yapmaktadırlar. Başka bir medeniyet tasavvuruna mensup olan kimse ise o tasavvura ait farklı değerler sistemine göre farklı eylemler yapacaktır.

Medeniyet dairesi diyerek zeminimizi bu şekilde belirledik ancak, iş sanat yapmaya geldiğinde bu daire birden daralıyor, İslami hassasiyetlerle sanat icra etmenin zor olduğuna dair bir kanaat var. Bir küçük misal vermek gerekirse, Mustafa Özel Hoca, bir röportajında Fatma Barbarosoğlu’nun Uzak Ülke romanıyla ilgili olarak “Mü’min bir yazar olarak FB kahramanlarının “yaşamış olabilecekleri” özel hayatlarına girmiyor, tecessüsüne gem vuruyor yani. “Türk’ten Balzac çıkıyor!” diyor. Resimde, sinemada, edebiyatta siz bu fikre katılır mısınız?

Bir medeniyet tasavvuruna mensup olan sanatkâr o tasavvurun

değerler sistemine göre davranacağı için sanat eylemini de o yönde gerçekleştirecektir. Başka bir medeniyet tasavvuruna mensup olan sanatkar ise yine kendi değerler sistemine göre davranacağı için sanatını o değerler sisteminin gösterdiği istikamette icra eder. Değerler sistemi esas alındığı zaman tanım icabı bunun bir sınırı olduğu ve bu sınırın dışında kalan başka değerlerin de bulunduğu görülür. Burada

modernite ile İslam medeniyet tasavvuru arasındaki bir mukayeseye hiç girmeyeceğim, örneğimi tamamen batıdan veriyorum: Antik Yunan ve onun devamı olan Roma da rasyonel temelli bir medeniyet tasavvuruna malikti. Orada temel kavram insan idi. Tanrı insanın tasavvuruna bağlı olarak üretilmişti. Aradaki aşamaları atlayarak sonucu söylemek isterim: Antik Yunan ve Roma heykelinde fizyolojik

olarak mükemmellik anlayışıyla insan vücudu tamamen örtüsüz olarak yontulmuştur. Batıda Roma'yı takip eden bin yıllık Hristiyan medeniyet tasavvurunda ise heykeller uzun ve bol elbiseler içinde yapılmıştır. Çünkü orada medeniyet tasavvurunun temel anlatısında ana öge Tanrı ve Tanrı'nın yeryüzündeki vekilidir. Rönesansla beraber ortaya çıkan hümanist anlayış sonucu insan tekrar Tanrı'dan daha önemli olarak kabul edildiği için vücudu, haydi biraz daha açalım, bu vücudun ayrılmaz parçası olan iç güdüleri kutsanmış ve heykeller tekrar örtüsüz yapılmıştır. Bir örnek de modernitenin bir versiyonu olan kapitalist sanattan ve sosyalist sanattan verelim. Kapitalist sanat tüketimi önceler, kendi estetiğini meta estetiği olarak ortaya koyar. Sosyalist sanat ise toplumsalcı ve tarihselcidir. Biraz anlayan bir göz bir esere baktığı zaman bunun hangi sanat anlayışı tarafından, diğer bir deyişle, hangi değerler sistemine göre üretildiğini görür.

**Kendinizi
"Osmanlı medeniyet
yorumunun örselenmiş bir
ferdi" olarak tanımlıyor
ve bir sanatçı için kendi
kimliğinin ne olduğunu
bilmenin başlangıç noktası
olduğunu söylüyorsunuz.
Bugünün sanatçısının,
kültür inşa edicisinin
kimliği var mı yok mu?**

Bendeniz kendimi İslam medeniyetinin Osmanlı yorumunun örselenmiş bir ferdi olarak görüyorum. İslam medeniyeti bir ana akım, içinde farklı yorumları barındırıyor. Buradaki yorumdan kastım bu medeniyet tasavvurunun değerler sistemine uygun olarak üretilen bireysel ve toplumsal kabul görmüş ve uygulanmış eylem biçimleridir. Yetiştığım çevrede bütün hayatı kapsayan bu eylem biçimlerini deneyimledim ve bunların ardındaki ilkeleri ve değerleri de olabildiğince öğrendiğimi söyleyebilirim. Bunun dışında okuduğum okullarda o zamanlar ortaya konan eylemler bütünü yıllar sonra Türk modernitesi olarak adlandırıyorum. Ancak Batı'daki deneyimlerim sonucu böyle bir modernitenin olmadığını, bunun Batı'daki özgün modernitenin yozlaşmış bir özentisi olduğunu görüyorum. Gelelim sanatçının kimliğine. Her insan bir kimlik sahibi olmak mecburiyetindedir. Kimliksiz insan iç güdülerinin ötesine geçebilen bir zihinsel ve duygusal seviyeye malikse entelektüel olarak derin bir kriz yaşar. Sanatçı özel bir insandır. Bu özel insanın hayvanlarda da var olan içgüdü seviyesinin üzerine hem zihinsel hem de duygusal olarak geçtiğini kabul ediyorum. Buradan yola çıkarsam derin bir bu-

ranla bir ömür yaşanmayacağına göre sanatkarın da bir kimlik sahibi olması yani bir medeniyet tasavvuruna mensübiyeti zorunludur. Sanatkar kendi kimliği konusunda bir karara varmışsa veya bir tereddüt yaşamamışsa mensup olduğu medeniyet tasavvurunun gösterdiği istikamette eser verecektir.

Bir sohbetinizde batıyı tanımak mecburiyetinden bahsediyor, "Batıyı kendi kaynaklarından tanıyınca kendinize olan itimadınız artıyor" diyorsunuz. Bugün çoğumuz batıyı bir kültür bombardımanı neticesinde tanıyoruz, New York sokaklarını adeta İstanbul'un sokakları kadar iyi biliyoruz. Sizin bahsettiğinizse sanki bundan farklı bir tanıma. Özellikle kültür sanatla uğraşanlar ve sanatseverler bakımından hakiki bir tanıma ve oradan kendine itimadın artması için bir yol, bir iz var mı?

Batı'yı tanımak demek, Rönesans'la beraber başlayan rasyonalist medeniyet tasavvurunu tanımak demektir. Bu tasavvur, hümanite ile devam etti.

Ardından bilimsel devrimler geldi, onunla paralel olarak coğrafi keşifler ve ticaret devrimi ger-

Toplumumuzun problemi, reel dünyada ortaya çıkan büyük değişikliğe uygun ve İslami değerler sistemine muvâfık eylemler üretememiş olmasıdır. Reel dünyada ortaya çıkan büyük değişiklik, sanayi devrimidir ve son zamanlarda gelişen iletişim devrimidir. Ancak reel dünyada ortaya çıkan büyük değişikliklere karşı çözüm getiren ve kuşatıcı ve değerler sistemine uygun eylemler bütünü ortaya koymak da çok kolay bir faaliyet değildir.

çekleştirdi. Sonra insan merkezli rasyonel bu tasavvur, sanayi devrimini gerçekleştirdi. Modernite adını alan bu büyük serüven, ben ve öteki üzerine kurulmuştur. Bütün rasyonalist medeniyet tasavvurları ben ve öteki olmadan yaşayamaz. Antik Yunan da böyledir, Helenistik dönem de ve Roma da. Bu realiteyi kendi kaynaklarından, yapabildiğim kadarıyla tespit edince, aradaki büyük farkı gördüm. Halbuki ben, ben ve öteki ikilemi üzerine kurgulanmamıştım. Bu dünyaya belli bir gaye ile gönderilmiştim, o gaye de O'na ibadet etmektir. Burada kısaca modernite ile İslam medeniyet tasavvuru arasındaki temel farkı söylemeye çalıştım, yapabildiğim kadarıyla. Sanatkâr da bir insan olarak bu farktan varestede değildir.

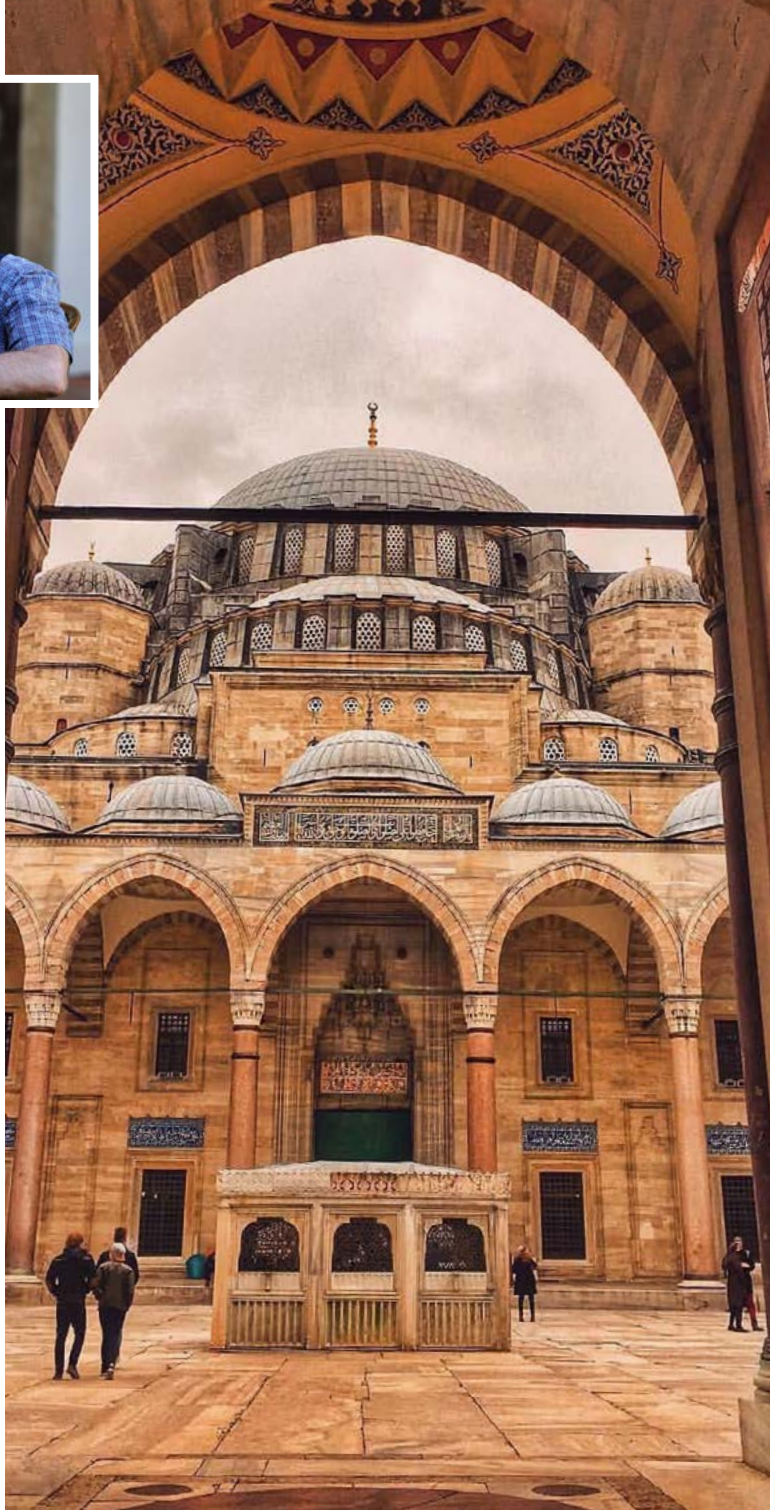
Bugün hâkimiyetini ilan etmiş, tahakkümünü sürdüren modern bir dünyaya doğuyor ve onun eğitim/değerler sistemi içinde büyüyoruz. Bu durumda sanatçı nasıl yetişecek?

Bu soruya medeniyet tarihi açısından bakarak cevap verelim. Yukarıda da söylediğimiz gibi medeniyet tasavvuru değerler sistemini içeren bir büyük anlatı ile başlıyor. Birey bu anlatıyı biliyor ve ona inanıyor ve hayatını bu anlatının gösterdiği istikamet-

te yaptığı eylemlerle gerçekleştiriyor. Değerler sistemi ve büyük anlatı zihinlerde ve gönüllerde, yani soyut. Eylemler ise reel dünyada, yani somut. Bir medeniyet tasavvuru reel dünyada ortaya konan ve olumlu sonuç veren eylemlerle desteklendiği zaman hayatıyetini sürdürebiliyor. Toplumumuzun problemi, reel dünyada ortaya çıkan büyük değişikliğe uygun ve İslami değerler sistemine muvâfık eylemler üretmemiş olmasıdır. Reel dünyada ortaya çıkan büyük değişiklik, sanayi devrimidir ve son zamanlarda gelişen iletişim devrimidir. Ancak reel dünyada ortaya çıkan büyük değişikliklere karşı çözüm getiren ve kuşatıcı ve değerler sistemine uygun eylemler bütünü ortaya koymak da çok kolay bir faaliyet değildir. Diğer bir deyişle bu yeni bir medeniyet yorumudur. Meseleye İslam medeniyet tasavvuru açısından bakarsak şu manzara ortaya çıkıyor. Temel kaynak, İslam medeniyet tasavvurunun kıyamete kadar bâki kalacağını beyan ediyor. Dolayısıyla bu tasavvura mensup olanlara düşen görev, değerler sistemine sadık kalarak toplumsal ihtiyaçlara uygun yeni bir eylemler bütünü ortaya koymaktır. Şimdi bir de meseleye modernist medeniyet tasavvuru açısından bakalım. Modernitenin Rönesans'la

başlayan evrelerini yukarıda da söyledik. Sanayi devrimi olgun dönemine erişince modernite de tarihin sonu geldiği zehâbı uyandı. Bu dönemde artık İslam medeniyetine yer kalmamıştı. İslam medeniyet tasavvuru arkaik bir realite olarak tarihte yerini almaktaydı. Bu özgüven 1914 Ağustos’unda parlayan küçük bir kıvılcımla yandı, yok oldu. Bu yok oluş hâlâ devam ediyor. 1945’ten sonra ortaya iyice çıkan ve sesini yükselten postmodernite de rasyonalist dünyanın meselesini halledemiyor. Rasyonalist dünyanın seçkin mensupları aklın maverâsında bir şeyler arıyorlar, tıpkı kadim Roma’nın asil çocukları gibi. Uzakdoğu dinlerine meylediyorlar. Kadim Roma’nın asil çocuklarının döneminde Hristiyanlık hak din idi. Modernitenin seçkin ve nasipli zihinleri için ise Uzakdoğu dinleri ve ritüelleri bir merhale olarak geçildikten sonra İslam gündeme gelmektedir.

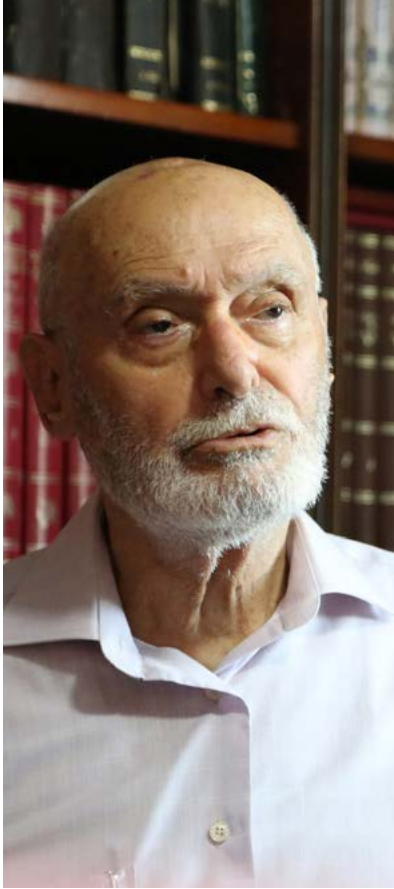

İLİM PEŞİNDE BİR ÖMÜR

PROF. DR. ALİ ÖZEK

EMETİ
SARUHAN

Gazeteci

Hafızlığa niyet ettiği günden vefatına kadar ilim için çabalayan, bilgi hazinesini ardına kadar öğrencilerine açan bir ilim adamıydı. Doğru bildiğini söylemekten çekinmeyen, başladığı işi sonuna kadar götürmeden bırakmayan, Kazakistan'a kadar elini uzatan bir cesur yürekti. Hocaların hocası olarak tanınan Prof. Ali Özek edebi aleme giderken ardında hoş bir seda bıraktı.

Hocaların hocası olarak anılan Prof. Ali Özek'i rahmeti rahmana uğurladık. Bu şekilde anılması boşuna değil, Kestane Pazarı Kur'an Kursu'nda, İmam Hatip Liselerinde, İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü'nde, Fatih Camii'nde verdiği derslerle manevi dünyamızı zenginleştiren Özek, pek çok ilim adamının hocası oldu. Yolunun keşiştiği insanların zihninde güzel anılar bırakması da bu sayede. Öğrencileri onu kendilerine olan sabrı, hoşgörülü yaklaşımı ve halden anlamasıyla hatırlıyorlar. En çok da başladığı işi tamamlamadan bırakmaması öne çıkıyor. Doğru bildiğini sakınmadan söylemesi, ufuk sahibi, çalışkan, disiplinli ve ileri görüşlü olması da hakkında söylenenler arasında.

HAFIZLIK İÇİN DÖRT GÜN YOL YÜRÜDÜ

Vefat ettiğinde İslamî İlimler Araştırma Vakfı (İSAV) Başkanını olan Ali Özek'in ilim peşinde geçen ömrü 1932 yılında Muğla'nın Fethiye ilçesinin Doğanlar köyünde başladı. Köyünde okul olmadığı için Çaltılar köyünde ilkokulu bitirdi. Öğretmenleri eğitimine Halkevleri'nde devam etmesini istediye de kabul etmeyerek hafızlık eğitimine talip oldu. O dönemin şartlarında, yürüyerek dört günde Antalya'nın Kayabaşı Köyü'ne hafızlık için gitti. 1944 yılında hafız oldu.

Özek, "Mısır'da dört yıl fakülte iki yıl da master olmak üzere toplam altı yıllık yüksek tahsil yapmış olmama rağmen diplomam Türkiye'de geçerli değildi."

MISIR'DA YÜKSEK LİSANS

1950 yılında Kahire el-Ezher Üniversitesi'nde okumak için bin bir güçlükle Mısır'a gitti. Hac için müracaat ederek pasaport alabildi. Sekiz gün süren yolculuk sonrası, Atina, Rodos, Kıbrıs, Beyrut üzerinden Mısır'a ulaştı. 1955'te Usûlü'd-Dîn fakültesinden mezun oldu. Aynı fakültenin Kur'an ve Hadis İlimleri bölümünde yüksek lisans yaptı. Bu süre içinde Mısır'da yaşayan Türklerle, son Osmanlı Şeyhülislamı Mustafa Sabri Efendi ve Zahidü'l-Kevserî, Ezher müderrislerinden Konyalı Ali Zeki Efendi, Trabzonlu Şemseddin Efendi gibi alimlerle görüştü.

ÜNİVERSİTE EĞİTİMİNİ ORTAOKULA SAYDILAR

Döndüğünde İzmir'deki Kestane pazarı Kur'an Kursu'nda öğretmenlik yaptı. O dönem ülkemizde Ezher diploması geçerli sayılmadı. Askere er olarak gitmesi gerektiği söylendi. Özek, "Mısır'da dört yıl fakülte iki yıl da master olmak üzere toplam altı yıllık yüksek tahsil yapmış olmama rağmen diplomam Türkiye'de geçerli değildi. Aldığım diploma Türkiye'de ortaokul tahsiline denk sayıldı. Bu yüzden diplomama denklik vermediler" sözleriyle anlatıyor o günleri. Bu-

nun üzerine sınavlara girerek liseyi dışarıdan bitirdi. Askerliğini yedek subay olarak yaptı.

YÜKSEK İSLAM ENSTİTÜSÜ'NÜN İLK HOCASI

Askerlik dönüşü, 1962 yılında, İstanbul İmam-Hatip Lisesi'ne öğretmen olarak atandı. Dönemin Milli Eğitim Bakanı Raşit Hatipoğlu tarafından İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü'ne Arapça hocası olarak tayin edildi. Böylece enstitünün ilk mezunlarının hocası oldu. Diploması denk sayılmıyordu ama onu tanıyan müdürler, bakanlar olması gerektiği yeri çok iyi anladı ve inisiyatif alarak atadılar. Aynı dönemde İsmail Ağa Kur'an Kursu'nda öğretmenlik yaptı.

TEZ İÇİN EN ZOR KONUYU SEÇTİ

Türkiye'de üniversite eğitimi için İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap-Fars Dilleri ve Edebiyatları Bölümü'nü seçti ve 1966'da mezun oldu Prof Ali Özek. 1973'te Tez konusu, 'ez Zemahşeri ve Arap Lügatçiliğindeki Yeri' ile edebiyat doktoru oldu. Doktora teziyle ilgili "Esasında Zemahşeri, konu itibarıyla çok zordur. Onu seçmemin sebebi, Zemahşeri'nin her konuda dilden düşmeyen bir müfessir olmasıdır. Lügat ilminde de çıkar açmış bir alimdir" demişti.

1979'dan sonra üç buçuk yıl İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü Müdürlüğü'nü yaptı. Bilgisini, görgüsünü arttırmak ve dil öğrenmek için 1984 yılında İngiltere'ye gitti ve bir yıl kaldı.

1979'dan sonra üç buçuk yıl İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü Müdürlüğü'nü yaptı. Bilgisini, görgüsünü arttırmak ve dil öğrenmek için 1984 yılında İngiltere'ye gitti ve bir yıl kaldı. Daha sonra doçent oldu ardından profesörlüğe yükseldi. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalında Tefsir ve Belagat dersleri vermekte iken 1998 senesinde emekli oldu.

BİR CAMİ İÇİN YOLA ÇIKILDI BEŞ CAMİ VE BİR ÜNİVERSİTE YAPILDI

Ali Özek Hoca'nın eğitim alanında verdiği pek çok hizmet bulunuyor. Ancak Kazakistan'da yaptığı hizmetlere ayrıca bakmak gerekir. Prof. Ali Özek Orta Asya Medeniyet Vakfı adına Uluslararası Yabancı Diller Üniversitesi'ni kurdu. Beş tane de cami yaptırdı. Kazakistan'a olan ilgisi, Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın bir gezisine eşlik ettiği sırada, Almatı Müftülüğü'nü ziyaret sonrası müftünün tamamlanamamış bir cami inşaatını göstermesi üzerine başlamıştı. Özek, "Geziden döndüğümüzde vakıfta (İSAV) bir toplantı yaptık. Ben bu caminin halinden de söz ettim. Bazı iş adamları, kendi aralarında para toplayıp camiye yardım etmeye karar verdiler. Paralar toplandı

toplanmasına ama oraya gidip bu işi takip edecek birine ihtiyaç var. İsrarla benim üzerimde duruyorlar. Ben o zaman İlahiyat Fakültesi'nde hocayım, gitmem mümkün değil. Fakat ısrar sürdü. O sırada profesör olmam hasebiyle, konferans, ders, araştırma vb. gibi gerekçelerle üç ay maaşlı izin alarak yurt dışına çıkma hakkım vardı. Dediler ki, bu tür vesilelerden istifade edebilirsiniz. Nihayet, dayanamayıp kabul ettim. Söylediğim gibi, nasip kısmetmiş.”

ELMALI'DAN ALMATI'YA

Bir cami için yola çıkan Ali Özek Hoca, halis niyetlerin bereketiyle, Kazakistan'da beş cami ve bir üniversite yapılmasına vesile oldu. 1994 ve 2002 yılları arasın-

da da kurduğu üniversitede öğretim üyesi olarak çalıştı. Elmalı'da başladığı ilim tahsili Almatı'da sürdü. “Bazı insanlar ‘Ben düşündüm, planladım ve başardım’ derler; halbuki hakikat başkadır: Akaid-i Nesefiy’de ‘Herkes rızkını tüketir’ diye bir kaide vardır. Demek ki, orada yiyecek rızkımız varmış. Yani sizin bir yerlerde bulunup iş yapmanızı sağlayan, yönlendiren irade var aslında. Takdir-i İlahi dediğimiz de bu. Benim Kazakistan’a gidişim de tamamen takdîr-i ilâhi. Bir şeyler vesile oldu ve kader beni çekti götürdü oraya” sözleriyle değerlendirmişti Kazakistan çalışmalarını.

Ramazan Yıldırım imzalı “Medereseden Üniversiteye Ali ÖZEK” kitabından faydalanılmıştır.

KANAL KAZISINDA ÇALIŞTI

Ali Özek Hoca imkânsızlıklar içinde eğitim hayatını tamamlamıştı. Bir yandan çalışıp bir yandan ilim tahsil ediyordu. Kimi zaman, içinde bir yataktan başka bir şey olmayan odalarda kalıyordu. Bazen kendisi gibi talebelerle mevlitlerde Kur’an ya da camilerde mukabele okuyarak para kazanıyorlardı. Prof. Özek bir ara çalıştığı sulama kanalı kazısını şöyle anlatmıştı: “Antalya’da sulama kanalları vardır. Küçükleri Köyü’nden bir kalfa vardı.

Ameleler topluyordu ve orada insanlar yevmiye ile çalışıyordu. Kendisini önceden tanıyordum. İşçi olarak müracaat edince, beni de kabul etti. Kanal temizliği işinde 25 Kuruş yevmiye ile çalıştım. Bizim talebelerden birinin babası gelmişti. Ben o zamana kadar hiç kâğıt 50 Lira görmemiştim. O bize gösterdi. Kâğıt para 50 lira olduğuna göre, demek ki 25 kuruş yevmiye o dönem için iyi paraydı. Orada bir, iki ay kadar çalıştım. Kazandığım ilk para da odur. O zaman kocaman adamlarla çalıştım orada. Ben onlara göre çocuktum. O kalfa bana bu yüzden biraz iltimas geçip, kolluyordu.”

HACI LEKUR'UN OĞLU BİR NESLİN ÖNCÜSÜ

YAHYA KUTLUOĞLU

EMİNE
DOLMACI

Gazeteci

Yahya Kutluoğlu, Trabzon'da Topal Hoca ya da Hacı Lekur olarak bilenen din adamlarından Muhammed Hanefi Kutluoğlu'nun oğluydu. İlk eğitimini ve hafızlığını büyük bir alim olan babasında tamamladı. 1951 yılında açılan İstanbul İmam Hatip Okuluna 133 numarayla kaydoldu, bitirir bitirmez de mücadelesine başladı. İlim, irfan ve aksiyon adamı, hayatı boyunca yüzlerce talebe yetiştirmiş olan Mehmet Yahya Kutluoğlu, 4 Mart 2021'de ebedi aleme irtihal etti.

ÖNDER İmam Hatipliler Derneği'nin kurucu başkanı Mehmet Yahya Kutluoğlu, 1928 yılında Trabzon'un Çaykara ilçesi Taşçılar Köyü'nde doğdu. İlkokulu köyünde bitiren Kutluoğlu, 1958 yılında İstanbul İmam Hatip Lisesi'nden, 1965 yılında İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü'nden mezun oldu. İmam hatiplik, merkez vaizliği, imam hatip lisesi müdürlüğü, Din Eğitimi Genel Müdürlüğünde müdür yardımcılığı yaptı, yurtdışı görevinde bulundu.

MEDRESE ODASINDA BAŞLAYAN HİKÂYE

Tanıyanların eserleri, yetiştirdiği öğrenciler, kendine özgü tarzı ve bitmek tükenmek bilmeyen enerjisiyle arkasından güzel sözcüklerle andığı Yahya Kutluoğlu, sohbetlerinde de içinde bulunduğu dönemde İslam davası için nasıl mücadele ve öncülük ettiklerini anlatmıştı. İstanbul İmam Hatip Okulunu bir başlangıç olarak kabul edersek 1951 yılında Langâda eski bir medrese odasından açılan okula kayıt oldular ve eğitime başladılar. Henüz yılı tamamlamadan itfaiyenin, “17 dakikada yanar, kül olur” raporuyla birkaç ay sonra Vefâdaki binaya geçtiler. Sınıfta Yakup Üstün, Selahattin Kaya, Mustafa Göl gibi isimlerle birlikte eğitim alıyorlar; Mustafa Göl 1 numara, Nedim Urhan ise 270 numara, Yahya hocanın numarası da 133. Tek sınıf olduğu için öğrencilerin yarısı sabahları yarısı ise öğleden sonraları öğrenim görüyor. Hüseyin Top, Adana’dan Ahmet Baltacı da Konya’dan gelmiş İstanbul mezunu olmak için. O yıl, 270 kişinin başladığı okuldan dört yılın sonunda ancak 37 kişi mezun olmuş. Bunu, o dönemi bilenler, imam hatip lisesine karşı olan müdürlerin okulun başına getirilmesiyle açıklıyor.

PASO BİLE VERMEDİLER!

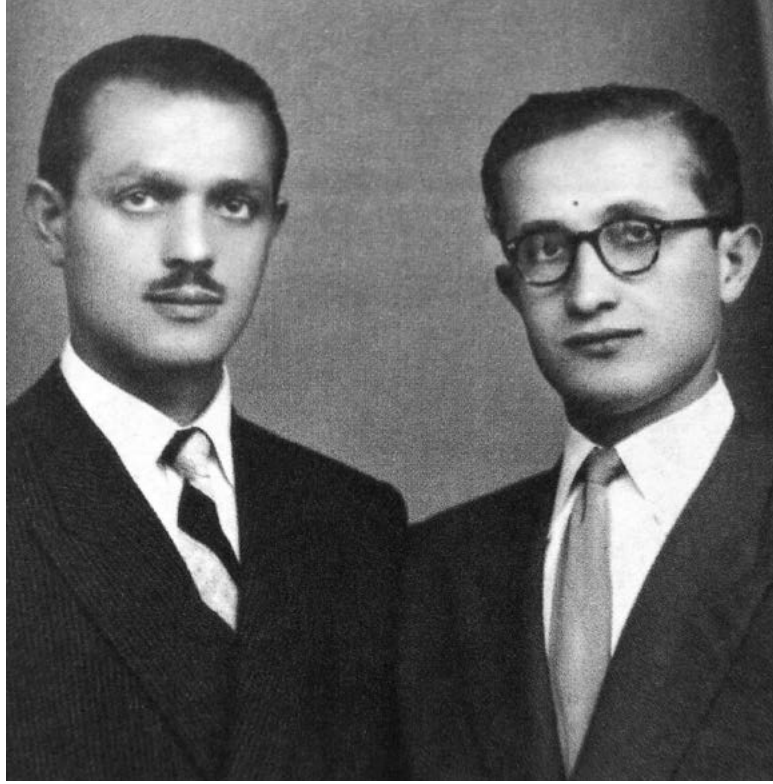
Vefâ’ya taşındıktan sonra Vefa Lisesi’nin arka kapısının karşısındadır İstanbul İmam Hatip Okulu. Vefa Lisesi’nden öğretmenler gelerek ders verir; her iki okulun tarih, coğrafya gibi kültür dersleri hocaları aynı isimlerdir. Üstüne, Arapça, fıkıh, ilmi kelam, hadis, tefsir dersleri de alan öğrenciler, karşı okuldaki öğrencilerden biraz farklıdır. Çünkü, Vefa Lisesi öğrencilerine tanınan paso hakkı İstanbul İmam Hatip Okulu öğrencilerine tanınmaz. Bu okulu da Milli Eğitim Bakanlığı açmıştır, devlet okuludur,

müfredatını devlet belirlemiştir, hocalar diğer okullarda eğitim veren hocalardır. Tarihi, coğrafyası aynı dersleri okurlar ama imam hatiplilere paso verilmez. Aylar böyle geçer, uğraşılır, dernekler-vakıflar araya girer. Sonunda paso verilir ama yine aynı haklara sahip olamazlar. İmam hatip okulu öğrencilerine verilen paso ancak ikamet ettikleri yerden okula kadardır. Üstelik paso yalnızca tramvayda geçerlidir, otobüslerde indirim uygulanmaz. Yahya hoca da uzun bir mücadelenin ardından bu pasoyu aldıktan sonra yurdunun bulunduğu Şehremini’den Sarayhanedeki okula gider-gelir.

YAHYA, CAĞALOĞLU'NA GİT

İstanbul İmam Hatip Okulu'nda Ömer Nasuhi Bilmen, Nurettin Topçu, M. Celaleddin Ökten gibi birbirinden değerli hocalardan dersler alan Yahya Kutluoğlu, son sınıfta iken hocası Mahir İz'in önerisi ile Yeni Sabah gazetesinde yazmaya başlar. Bir gün Hoca, Yahya'yı odasına çağırarak, "Yahya, Cağaloğlu'na git, orada Yeni Sabah gazetesi var, biliyor musun? Orada Hakkı Devrim, Nezihe Araz var. Onlarla görüşeceksin. Onlar sana bir şeyler yazdıracak, onları yaz" der. Kutluoğlu bir taraftan heyecanlanır bir taraftan da endişelenir, "Ben nasıl yaparım o işi müdür bey, başarabilir miyim?" diye sorar. Ancak hocası iddialıdır, "Sen yaparsın, ben seni bilirim" der ve öğrencisinin arkasında durur. Böylece, lise son sınıfta eline kalemi, kağıdı alan Yahya Kutluoğlu, 1958-1963 yılları arasında Yeni Sabah gazetesinde haftalık yazılar yazar. Ramazan aylarında ise günlük olarak dini konuları içeren yazıları yayınlanır. 1963'te Yeni Sabah kapanıp Sabah gazetesi kurulurken tekrar çağrılır. İmam hatipten arkadaşları Selahaddin Parlatur, Selahattin Kaya ve Tayyar Altıkulaç'la bir ekip olarak gazeteye başlar. Yahya Kutluoğlu'nun o günlerde lise öğrencisi olarak başladığı yazı hayatı ömrünün sonuna ka-

dar devam eder; İslam'ı Yaşamak, Ahiret Yolcusuna Azık, Yolumuzu Aydınlatanlar, 80 Yıl Nasıl Geçti, 313 Soruya 313 Cevap'ın da aralarında bulunduğu kitapları kaleme alır.

DERNEK KURUN, MÜCADELE EDİN

Bir taraftan eğitim, bir taraftan yazı-çizi işleri Yahya Kutluoğlu'nu meşgul eder ancak henüz yüksek tahsil göreceği bir okul yoktur. Son sınıfta iken dönemin başbakanı Adnan Menderes bir beyanda bulunur, "İmam Hatip Okullarımız bu sene mezun veriyor. Önümüzdeki sene onlara yüksek tahsil yolunu açıyoruz"

der. Yahya hoca ve arkadaşları mezun olup bu sevinçle köylerine, kasabalarına dönerler. Ancak, sonbahar gelmesine rağmen ortada hâlâ bir ses seda yoktur. Memleketlerinden İstanbul'a gelirler, toplanır konuşurlar. Hatta işi yakından takip etmek üzere aralarından Yahya Kutluoğlu'nun başında bulunduğu bir heyet seçip Ankara'ya gönderirler. Gençlere orada söylenen şudur, "Ferdî olarak bu şekilde gelip gidip, temasta bulunmanızla netice alamazsınız. Bir dernek kurun, ancak öyle sonuca ulaşabilirsiniz." Toplanıp hemen derneği kurular, adına da İstanbul İmam Hatip Okulu Mezunlar Cemiyeti

“İlim, irfan ve aksiyon adamı, hayatı boyunca yüzlerce talebe yetiştirmiş olan Mehmet Yahya Kutluoğlu İmam Hatip liselerinin bugünlere gelmesi için zorlu mücadeleler verdi.”

derler. İdare heyeti seçilir, Yahya Kutluoğlu başkan olur. 12 kişilik kurucular arasında yine imam hatip lisesi öğrencileri ve din hizmeti ifa eden gençler vardır.

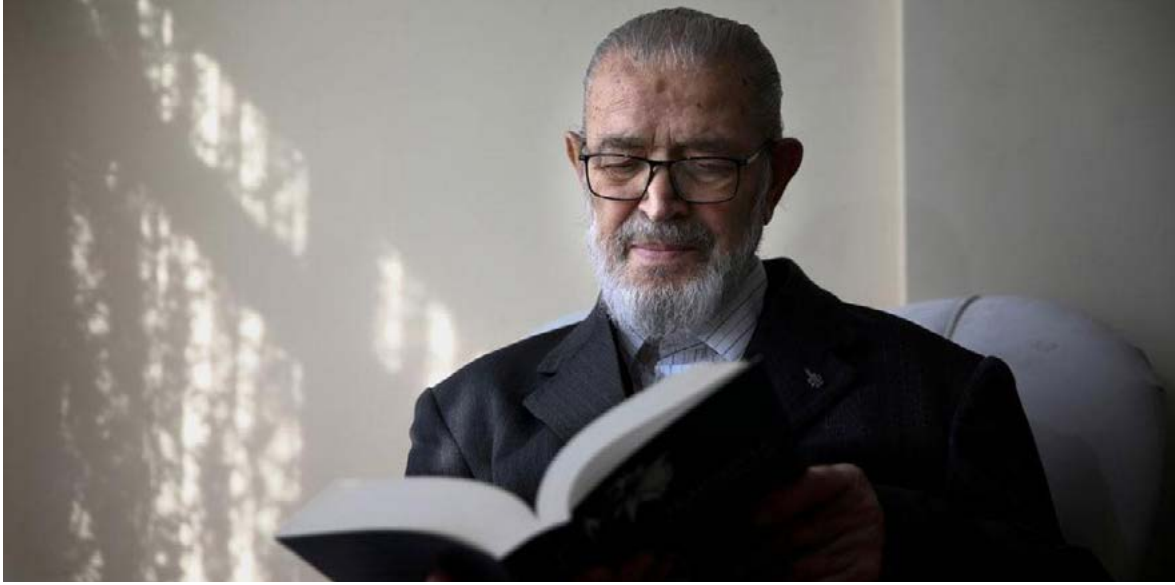
ASKERLİK GELMEDEN AÇILSIN DEDİLER

Derneğin kuruluşunun ardından Ankara'ya gidip gelmeler ve temaslar devam eder. Çok uğraşır fakat, okula zaten geç başladıkları için yaşları bir hayli ileri olan mezunların askerliğini erteletmek için ellerinden bir şey gelmez. Yahya Kutluoğlu'nun da aralarında bulunduğu ilk mezunların birçoğu askere gider. Yük-

sek İslam Enstitüsü döndüklerinde açılır ancak yüksek tahsile de liseye başladıkları gibi gecikmeli olarak başlarlar. Yahya hoca bu tarihi olayı şöyle anlatıyor: “Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı'nın yurtdışında bir toplantıya gitmesi lazımmış. Ayrıldı bakanlıktan, yerine birinin bakması lâzım. Cumhurbaşkanı, Milli Eğitim Eski Bakanı Tefvik İleri'yi vekaleten onun yerine getirdi ve Tefvik İleri, Celal Yardımcı yurtdışında iken Yüksek İslam Enstitülerini açtı. Hem İmam Hatip Okullarını hem Yüksek İslam Enstitülerini açma şerefi Tefvik İleri'ye nasip oldu. Bu sebeple ona çok dua ediyorum.”

BASINDA SESİMİZ OLSUN

Yahya Kutluoğlu'nun başını çektiği 12 adanmış isim, derneği kurarken bugün milyonları bulan, Anadolu'nun dört bir yanına dağılmış büyük bir camiaya öncülük edeceklerinden habersizdi elbette. Yüksek İslam Enstitüsü kurulsun, imam hatip okulu öğrencileri daha iyi tahsil alsınlar ve hakları korunsun, onlara maddi ve manevi destek olalım diyerek uzun yıllar mücadele ederler. Bu mücadelenin bir ayağı da bugün halen yayın hayatına devam eden Tohum dergisidir. Dernek yönetiminde konuşurlar, “Bizim sesi-

mizi duyurmamız lâzım, bunun için de bir gazete gerekli, ancak gazeteyi çıkaramıyoruz. En azından bir dergi çıkaralım” diyerek ilk adımı atarlar. Yahya hocanın da aralarında bulunduğu ekip ilk sayıyı hazırlar ve dergi 1963 yılında yayın hayatına başlar. “Fikre Sanata Ruha” sloganıyla çıkan derginin yazarları arasında Timurtaş Uçar, Nihad Sami Banarlı, Bekir Topaloğlu, Necip Fazıl, Nurettin Topçu, Yücel Çakmaklı, Ahmed Arvasi, Hayrettin Karaman, Tayyar Altıkulaç gibi isimler yer alır ve bunlara sonraları çok değerli başka isimler de eklenir.

61 OKULU AÇMAK NASİP OLDU

Yahya Kutluoğlu'nun öncülerinden olduğu imam hatip nesli çok büyük sıkıntılar atlattı. 60'lı

yıllardan itibaren tüm darbele-
rin, toplumsal ve siyasi krizlerin
tam ortasında yer aldı. Darbe-
lerden en çok etkilenen kesim
oldu. Darbeleri sorunca, “Ah ah
ah... O durum, içinde yaşayıp
kan kustuğumuz bir hadise” diye
cevabına başlamış, uzun uzun
yaşadıklarını anlatmıştı. 12 Mart
muhtırasıyla imam hatip ortaokul-
larına öğrenci alımı yasaklan-
dı; 71 imam hatip okulunun 35'i
kapanmak üzereydi. Ardından
yapılan ilk seçimde en fazla oyu
alan Bülent Ecevit'e hükümeti
kurma görevi verilir. Yalnız baş-
ına kuramadığı için yanına bir
ortak gereklidir, Erbakan hocayla
koalisyon yaparlar. Onun şartı ise
imam hatip okullarını eski haline
çevirmektir, bunu kabul etmesi
üzerine hükümet fiilen işe başlar.
Bu süreçte halk imam hatip okul-
larını yapar, devlete teslim eder,

müfettişler gidip olumlu rapor
verdiklerinde ise okullar açılır.
O dönem Milli Eğitim Bakanlığı
Din Öğretimi Genel Müdürlüğü
Personel Şubesinde görev yapan
Yahya Kutluoğlu'nun imzası ile
tam 61 okul açılır. Öncekilerle
birlikte okul sayısı 130'a yaklaşır.

BUGÜNLERİ GÖRMEK HAYALDİ

Yahya Kutluoğlu, İstanbul İmam
Hatip Okulu başta olmak üzere
Sakarya İmam Hatip Okulu, Ga-
ziosmanpaşa İmam Hatip Okulu
gibi okullarda müdürlük de yaptı.
Müftülük ve vaizlik de üstlendiği
görevler arasındaydı. Çok sayıda
talebe yetiştirdi. Bir asra yaklaşan
ömrü mücadele ile geçen Yahya
hoca, kimi zaman mezunlarının
direk üniversiteye kabul edilme-
diği, kimi zaman orta kısımların
nın kapatıldığı, kimi zaman da

*Bir asra yaklaşan
ömrü mücadele ile
geçen Yahya hoca, kimi
zaman mezunlarının
direk üniversiteye
kabul edilmediği, kimi
zaman orta kısımlarının
kapatıldığı, kimi zaman
da başka mağduriyetler
yaşatılan imam hatip
neslinin tüm mücadelesine
tanıklık etti.*

başka mağduriyetler yaşatılan imam hatip neslinin tüm mücadelesine tanıklık etti. Ancak vefatından önce onca yılın yaşamışlığı ve yorgunluğunun aksine mutlu ve huzurluydu. Elindeki çerçevenin içinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın bulunduğu fotoğraf karesini gösterip duygularını şu sözlerle dile getiriyordu: "Şurada gördüğünüz benim kahraman öğrencim. Onu okuttuğumuz zaman hiç aklımızın köşesinden geçmezdi ki bu adam memur olur, milletvekili olur, cumhurbaşkanı olur. Öğrencilerimiz arasında kaymakamı da var, valisi de var, hâkimi de var, mühendisi de var. İmam hatip kökenli cumhurbaşkanımız, başbakanımız oldu. Büyük Millet Meclisi'ndeki milletvekillerinin çoğunluğu da imam hatipli. Geldik bugünlere hamdüsena olsun."

60. YILDA 32 İSİM

Okulları ilk açıldığında Anadolu'nun dört bir yanından gelerek ilk 7 imam hatibe kaydolun isimler, ömürleri boyunca da görüşmeyi, haberleşmeyi ve birbirine yoldaşlık etmeyi ihmal etmedi. Bu amaçla Bursa'da yapılan ve ilk mezunlardan 30 kişinin bir araya geldiği 60. Yıl Vefa Buluşması'na katılanlar arasında Yahya Kutluoğlu da vardı.

4-5 Ekim 2018 tarihinde gerçekleştirilen program adeta canlı bir tarih geçidi gibiydi.

Hayrettin Tınmaz, Ahmet Lütfü Kazancı, Cevat Akşit, Fahri Kayadibi, Hayrettin Karaman, Mehmet Ali Sarı, Mustafa Uzunpostalcı, Süleyman Uludağ, Yusuf Karaca, Mustafa Kara buluşmaya katılan isimler arasındaydı.

Uzun uzun sohbetler edildi, yıllanmış özelemler giderildi. Bir grup İstanbul'dan, bir grup Konya'dan, bir grup Kayseri'den, bir grup Isparta'dan okul yıllarına ve hatıralara daldı. Tarihe tanıklık eden isimler, acısıyla tatlısıyla güzellikleriyle ve zorluklarıyla bu yolu ve yolculuğu tekrar yaşadı.

NECDET SUBAŞI:

“BEN DAHA OLMADIM” DERDİM

MUKADDER
GEMİCİ

Hazırlayan

1 *Peygamber Efendimiz
“Bana dünyanızdan
üç şey sevdirdi” der.
Sizin şu yalan dünyadan
sevdiğiniz üç şey nedir?*

Efendimizin sevdiklerinin üzerine başka bir şey söylemem. Ama hoşlandığım ve sevdiğim şeyleri soruyorsanız ben de “yazmak”, “özmek” ve “muhabbet” derdim.

2 *Şehriniz hangisidir, sizi
hep çeken, uzak, yakın,
hayalî?*

Artvinde doğdum, memleketin pek çok yerinde yaşadım ama bana Konya çok iyi gelir. Hem uzak hem yakın, ama asla hayalî değil.

3 Bir tarihi âna şahitlik etme hakkı verilse, hangi olayı tercih ederdingiz?

Tanzimat Fermanını tabii ki. Ama birkaç yıl öncesine de bir o kadar sonrasına da eşlik ederek.

4 Çocukluk arkadaşımızın kim olmasını isterdingiz?

Çocukluk arkadaşlarımdan memnunum ama bir de şu olsaydı diyorsanız ben buna Zweig derdim.

5 En son gördüğünüz rüyayı anlatır mısınız?

Anlatamam, korkunçtu. Allah hayır etsin deyip ondan uzaklaşmayı seçtim. Araba sürmeyi bilmeyen babam şoför koltuğundaydı ve hızına yanında oturan ben bile yetişemiyordum. Nasıl sabah ettim bilmiyorum.

6 Hayal bu ya 19 yaşındaki halinizle karşı karşıyasınız, o delikanlıya/genç kıza ne söylerdingiz?

“Ben daha olmadım” derdim.

7 Hayat düsturunuz olan cümle nedir?

Sakin ol, kendine mukayyet ol, evi unutma.

8 Sizi ne sevindirir?

Selam

9 Sizi ne üzer?

İma.

10 Hakkımı asla ödeyemeyeceğiniz kişi/kişiler kimdir?

Babam, annem ve eşim.

11 Tarihi şahsiyetlerden huyu huyunuza benzeyen kim?

Namık Kemal

12 12.Kur'an-ı Kerim'de sizi en çok etkileyen ayet, emir veya kıssa hangisidir?

“Rabbim! Doğrusu bana indireceğin her hayra muhtacım”
(Kasas 24)

13 Uzun bir seyahate çıkacaksınız, kiminle çıkmak isterdingiz?

Rahmetli oğlum Ebuzer'le.

14 Neyi yaptığımız için pişmansınız?

Pişmanlıkta bile bayağı geciktim.

15 Neyi yaptığımız için memnunsunuz?

Köyden çıktığım için.

16 Hayatınızın dönüm noktası/noktaları nelerdir?

Van ve Muğla'da çalışmam, oğlumun vefatı, üniversiteden ayrılmam, Ankara'ya yerleşmem.

17 Yarın ne olmasını istersiniz?

Simitçinin aynı saatte kapının önünden geçmesini, hiç sektirmeden.

SANATI HAYATIMIZIN DIŞINDA BIRAKTIK

GÜLCAN
TEZCAN

Gazeteci

“Sanat, Müslümanlar için ‘tekinsiz’ bir alan ve ‘günah’a açık bir mecra olarak işaretlendi nedense. Bu yüzden ana-babalar çocuklarını ısrarla uzak tuttular sinema, tiyatro ve müzikten. Ticaret, siyaset, hukuk, bankacılık ve inşaat sektörü ‘kirlenmeye’ çok daha açık alanlardı oysa.”

İnsan ruhu, sanatla incelir, beslenir. Anlam arayışında en güzel yol arkadaşdır notalar, renkler, imgeler ve yüzyılları aşır gelen anlatılar. Tüm bunları elimizin tersiyle itip 'başarı' putu koyuyoruz önümüze. İyi okullarda okumak, dört başı mamur eğitimler almak, daha çok para, daha konforlu yaşam, daha lüks arabalar... Ve sonu gelmez bir açgözlülük kuşatıyor dört yanımızı. Tam da bu yüzden bizi hırslarımızdan arındırıp, insan olmağımızla yüzleştirecek medeniyet birikimimize yüzümüzü dönmeye, onu yeniden üretmeye ihtiyacımız var. Bizi hırslarımızdan arındırıp, insan olmağımızla yüzleştirecek medeniyet birikimimize yüzümüzü dönmeye, onu yeniden üretmeye ihtiyacımız var. Yunus'u, Mevlana'yı ticari meta haline getirip onların bugüne ne söylediğine asla bakmıyoruz. Hayatımıza yansımayan sözler, sosyal medyada kenar süsü olarak paylaşılıyor sadece.

Kalbimizi, ruhumuzu, zihnimizi, düşüncelerimizi kim yönetip, yönlendiriyor? Kabullerimiz, soru işaretlerimiz, meraklarımız, cevaplarımız topyekun bize mi ait? Emin miyiz? Okuduğumuz kitaplar, dinlediğimiz şarkılar, ezberlediğimiz şiirler, izlediğimiz filmler, giydiğimiz kıyafetlerin, yiyip içtiklerimizin markası, beğenilerimiz yüzde yüz bizim se-

çimimiz mi? Eğer ruh dünyamız sağlam bir zemine sahip değilse bu soruya olumlu bir cevap verebilmek pek mümkün değil.

Her özgürlük vaadi yeni birer pranga daha geçiriyor ayaklarımıza. Ruhumuz bile duymuyor olup biteni. İmajlar, görüntüler, sözler, sesler ve renkler ikna ediyor bizi aklımızın kabul etmeyeceği pek çok şeye. Albenili ambalajlar gözlerimizi kamaştırıyor. Bizi değiştiren, dönüştürenin 'sanat'ın gücü olduğunu fark edemiyoruz.

DÜNÜN ZENGİNLİĞİNİ BUGÜNE TAŞIYAMADIK

Türkiye'nin batılılaşma serüveni hâli pür melâlimizin özeti bir bakıma. Romanla başlayıp, tiyatro ile süren, sinemayla daha da keskinleşen bir yabancılaşma ve kimliksizleşme yaşadık. Aidiyet-

“Bizi hırslarımızdan arındırıp, insan olmağımızla yüzleştirecek medeniyet birikimimize yüzümüzü dönmeye, onu yeniden üretmeye ihtiyacımız var. Yunus'u, Mevlana'yı ticari meta haline getirip onların bugüne ne söylediğine asla bakmıyoruz. Hayatımıza yansımayan sözler, sosyal medyada kenar süsü olarak paylaşılıyor sadece.”

lerinden, dilinden, kültüründen utanç duyan, toprağına, insanına yabancılaşmış, kompleksleri yüzünden hareket kabiliyeti körelmiş nesillerin yetişmesini büyük  l de sanat eliyle kurulan kültürel iktidara borçluyuz. Peki bu gidişi tersine çevirmek mümkün değil miydi? Elbette. Üstelik dilimizden d şurmediğimiz Osmanlıdan miras bir birikim vardı heybemizde. Dil, kültür, edebiyat, mimari, estetik, musiki, temaşa sanatları ve gelenekli sanatlara ‘eski zamanlara ait’ nostaljik tadlar olarak bakmak yerine o zenginliği bugüne taşıyıp yeniden üretecek gayreti g sterebilseydik bugün yakındığımız kültürel ortam belki hiç varlık alanı bulamayacaktı kendine.

Osmanlı döneminde kültür ve sanat hayatının bütününde karşılık bulan, hava, su kadar temel ihtiya lardandı. Sanatçılar ve ilim adamları gerek devlet gerek maddi gücü olanlar tarafından himaye edilirdi. Gerek Anadolu’da gerek Dersaadet’te çocuklar estetik ve bedii zevklerin hâkim olduğu bir hayatın içine doğardı. T rk  söylenen, ud ve kemençe  alınan evlerde büyür, divan Őirleriyle diline hâkim olurlardı. Devleti yönetenler, askerler, ilim adamları aynı zamanda birer sanatk rdi. Böyle bir iklimde yetişen nesillerden sâdır olan sanat eserlerinin seviyesini halen yakalayabilmiş değiliz.  nk  bizi ‘biz’ yapan sanatı hayatımızın dışında bıraktık.

YENİDEN SANATLA KALKACAĞIZ AYAĞA...

Cumhuriyetin il nıyla birlikte değişen iklim, Osmanlı b kiyesi sanat ve estetik ölülerini  telerken yeni ve batılı bir bakışla silbaştan inşa etti hayatımızı. Devlet sanatını opera, klasik müzik, sinema ve tiyatro üzerinden batılı kodlarla üretmeye kendi kültürel iktidarını kurmaya başladı. Genetik kodlarımızda olmayan bu yeni dile kolay kolay alışamadık. Ne var ki devletin  denekli sanat kurumları eliyle sürdürülen dönüşüm TRT eliyle devam etti. 1980’lerden sonra sermaye g cl  sivil yapılarla destekledi bu zemini Koç, Sabancı, Eczacıbaşı bu anlamda ülkenin kültür, sanat hayatında belirleyici yapılar olarak öne  ıktı. Aynı bakışın medyadaki karşılığı olan gazete, dergi ve televizyonlar da bu zemini g clendirdiler yaptıkları her haber, röportaj ve programlarla. Böylece sol, ulusalcı ve batıya biat etmiş bir sanatın temsilcileri belirleyici rol üstlendi bu alanda.

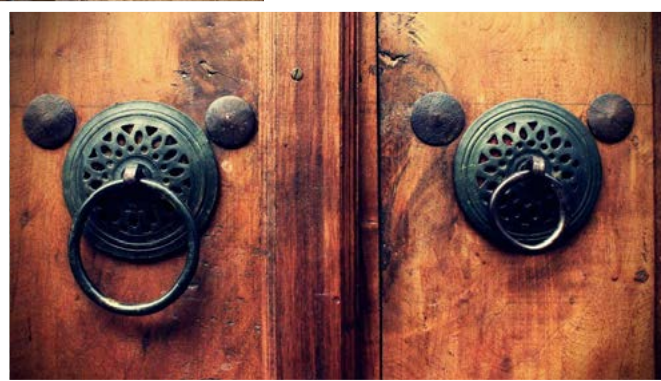
Sanatı  ncelikler sıralamasında en gerilere bırakan, Fethi Gemuhluoğlu’nun ‘‘Sanatla d ş r ld k bu hâle... Yine san’atla kalkacağız ayağa!’’ ikazını kulak ardı eden ‘muhafazakar’, ‘dindar’, ‘yerli’ nasıl tanımlarsanız bu  evre ise bu toprakların asırlık geçmişine sırtını yaslayan, dünyaya ve insanlığa ihtiyaç duyduğu

değerlerin en incelikli ve damıtılmış halini notalarında, desenlerinde, renk ve ahenginde taşıyan bir sanat ve estetik bilincin peşine düşmedi. Sanat diye ortaya koydukları üretimler ne yazık ki çoğu kez kitsch işler oldu.

Üç, beş yürekli isim dert edindi bu davayı ama hepsi o. Ne İstanbul'da ne de Anadolu'da sermaye yerli ve milli sanat iklimini oluşturacak kurumlar oluşturup oraları çiçeklendirecek sanatçılara omuz vermedi. Basınımız, televizyonlarımız kültür ve sanatı Abdurrahman Şen ağabeyimin tabiriyle 'yangında ilk feda edilecek'ler listesinin en başına yazdı. Sanatçılarımız sadece Necip Fazıl'ın koyduğu ölçülere uygun olabilse belki bu tartışma başka bir eksen de akardı. Ancak onların pek çoğu da henüz komplekslerinden arınıp özgüvenle 'Ben varım' diyebilecek noktada değil. Hâl böyle olunca sizce sanatta kimin sözü geçer?

TEK KANATLA UÇMA ÇABASI İÇİNDEYİZ

Başta da bahsettiğimiz gibi gündelik hayatın içinde, dilinde, musikisinde, mimarisinde, giyim kuşamında estetik ve sanatlı bir anlayışın hâkim olduğu bir medeniyetin temsilcileriyiz. Geçmişle övünmeyi bilhassa son zamanlarda milli bir spor hâline getirmişken bizden önce bu topraklarda yaşayanların kurduğu incelikler medeniyetini tanıyarak geleceğe taşımak şöyle dursun ne yazık ki kültürel bir çoraklaşmanın tam orta yerinde duruyoruz. Plastik ve beton arasına sıkışıp kalmış iğreti bir yaşam formu olarak nefes alıp verir olduk.

'Başarı' ve 'gelişme'yi maddeye bağlayarak kurguladığımız bütün stratejiler birer birer çöküyor. Zira geleceği kuracak olan madde değil mâna. Bunu öylesine görmezden geliyoruz ki kültür ve sanat öncelikler sıralamasında neredeyse hiçbir zaman yer bulmuyor. Tek kanatlı uçmaya çalıştıkça yeni nesillerin kimlik-sizleşmesi, kültürüne, toprağına yabancılaşması, aidiyetlerinden kopması da hız kazanıyor.

Ecdad demeyi çok seviyoruz da onların mimari ilkelerinden bihaberiz mesela. 'İnşa' ederken attıkları her adımda neden insana ve tabiata saygıyı öncelikledikleri üzerine düşünmüyoruz.

***Dil, kültür, edebiyat,
mimari, estetik,
musiki, temaşa
sanatları ve gelenekli
sanatlara 'eski
zamanlara ait'
nostaljik tadlar
olarak bakmak yerine
o zenginliği bugüne
taşıyıp yeniden
üretecek gayreti
gösterebilseydik
bugün yakındığımız
kültürel ortam belki
hiç varlık alanı
bulamayacaktı
kendine.***

Laedri diyerek kendinden sâdır olan ifadelere adını koymaktan hicap eden kalem güzelleri hoş anekdotlar olarak kaldı kitap sayfalarında. Bugün edebiyat iklimi çoğunlukla ego savaşlarının arenası haline geldi. Edebi ayaklar altına alan edebiyat makbul ne hikmetse!

CİDDİ BİR KÜLTÜREL HAMLEYE İHTİYAÇ VAR

Küresel ölçekte yükselen popüler kültür neyi okumamız, neyi dinlememiz, izlememiz, hangi sanat 'ürünleri'ni değerli bulmamız gerektiği konusunda belirleyici hâle geldiyse bunun sorumlusu kendi sanatını, kültürel zeminini oluşturamayanlar, geleneğin eteğine tutunup kalan bugüne yeni şeyler söyleyemeyenler en çok da. Çünkü kültür ve sanat 'getirisi' olmayan alanlar olarak kodlandı nicedir zihinlerimizde. Sanat, Müslümanlar için 'tekensiz' bir alan ve 'günah'a açık bir mecra olarak işaretlendi nedense. Bu yüzden ana-babalar çocuklarını ısrarla uzak tuttular sinema, tiyatro ve müzikten. Ticaret, siyaset, hukuk, bankacılık ve inşaat sektörü 'kirlenmeye' çok daha açık alanlardı oysa.

Tüm bu gerçeklikler ortada dururken kültür politikaları oluşturmak yerine 'kültürel etkinlikler' piyasası icat edip 'popüler kültür'e muhafazakâr katkılar sunmayı seçtik. 'Kültürel iktidar' tartışmalarını bahaneler üretmek için fırsat bildik. Özeleştiriyi yapmak pek de işimize gelmedi. Varolan kıymetlerimizi ne kadar anladık, bıraktıkları zengin mirasa sahip çıkabildik mi, Mehmet Akif'e, Necip Fazıl'a sıkça atıf yaparken onların işaret ettiği ufka kıyısından bile yaklaşabildik mi elbette tartışılır.

Gelinen noktada tarihi, kültürü ve kimliğiyle barışık olmayan, batıya endeksli bir düşünce vasatından beslenen zihinlerin hakikate uyanması için ciddi bir kültürel hamleye ihtiyaç var. 'Yerli' ve 'milli' bir kültürün inşası ise elbetteki devlet eliyle değil ama bu çerçevede yapılacak çalışmalara zemin sağlanması ile mümkün olacak.

BATILI BİLGİNİN ELEŞTİRİSİ ÜZERİNE

TAŞKIN TUNA
İZ YAYINCILIK

Bilgi ve bilmenin “Batı metodolojileri” üzerinden evrenselleştirilmeye çalışılmasını eleştiri süzgecinden geçiren ve bu bilginin diğer coğrafyalar için geçerliliğini ve sınırlarını sorgulayan değerli bir kitap okuduk.

Yazar “edinilmiş bilgi” üzerinden yaşanan sorunu kitabında şöyle özetliyor: “Farklı toplum ve dinamiklerin eseri olan bilgileri kendi benliğimizi ve dünyadaki yerimizi tanımlamak ve sorunlarımızı çözmek için kullanmak...”

Tuna “Batılı bilgi”nin yine Batı tarafından tüm dünyaya yayılmasının kendi içinde çelişkili olduğunu ifade ediyor ve soruyor: “Batı zenginliğini ve egemenliğini kimseyle paylaşmak istemezken bu egemenliğin kaynağı olduğunu iddia ettiği bilgiyi niçin bu kadar yaymak istesin?”

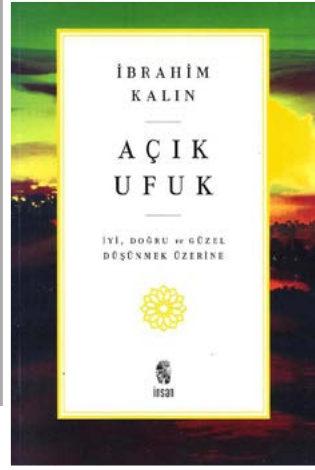
Yazarın temel eleştirisi “Batılı bilgi”nin kendisine değil. Batılı bilginin yegane bilgi kaynağı olduğu savı ile tüm dünyaya yayılmaya çalışılması. Zira batılı bilgi Batı için ne kadar geçerli ise “Batı” olmayan için o kadar geçersizdir. Hal-

buki batılı bilgi dünyaya yayıldıkça mutluluğun yayılacağı iddiası gerçeklerle örtüşmüyor.

Kitabın ilerleyen bölümlerinde “Batılı bilgi karşısında Türk toplumu” konusu da işleniyor. Yazar Osmanlı’nın “Batıcılığa” tercihi ve bunun sebepleri üzerinde dururken, kendi dışında gelişen ve değişen dengeler dolayısıyla Osmanlıya karşı anlayışlı bir gözle yaklaştığını görüyoruz.

Kitabın son bölümünde Korkut Tuna “Peki Ne Yapmalı?” diye soruyor. Bu konuda özellikle sosyolojiye vurgu yaparak “yeni bilgi üretmeyi” değil, “bilgilerin bağlantılarını yeniden kurmayı” öneriyor. Malesef bununla ilgili somut örnek ve önerileri bize sunmuyor.

Kitap, bilgi, bilgi sosyolojisi ve doğu-batı ilişkileri üzerine ileri okumalar yapmak isteyenler için güzel bir alternatif. Bu konuda ilk kez okuyacaklar için ağır bir üslubu ve derinliği var. Toplum olarak pek farkına varamadığımız ancak problemlerimizin merkezinde yer alan bir konu üzerinde kafa yormak isteyenler için tavsiye ediyoruz.

AÇIK UFUK

İBRAHİM KALIN
İNSAN YAYINLARI

“Düşünmek çileli bir iştir” sözüyle başlayan, bizi hakikate götüreceği yola koyulmanın ve o açık ufka ulaşmanın ancak düşünmekle mümkün olacağını iddia eden değerli bir kitap okuduk. Kitap emek, dikkat ve sabır gerektiren, uğrunda fedakârlık yapılan; zihin eğlendiren değil acı ve tehlike vadeden gerçek tefekkürün mahiyetini ve manasını sorguluyor.

“Eflatun’un mağarasında ayağa kalkmak, hakikatin arkada olduğunu tüm müstehzi bakışlara rağmen fark etmek ancak düşünmekle başlar” diyor yazar. Yani düşünce ile aksiyon arasındaki parçalanamaz ilişkiyi fark etmekle.

Çileli bir iş olarak “düşünmek” üzerine yazılmış bir kitabın okuma sürecinin de çileli olacağı muhakkak. Bu nedenle okuyucuyu sabır ve dikkat üzere bir okuma bekliyor. Ancak buna değeceği de muhakkak.

Kitabın ilk bölümünde “düşünme kavramı” ile günümüz dünyası arasındaki ilişki okuyucuyu içine çeken bir üslupla ele sorgulanıyor. İnsanı varlığın merkezine koyan modern düşüncenin, “Arabayı atın önüne koyan” bir anlayıştan farksız olduğu ve eski ile yeninin farkı vurgulanıyor.

Biz öğretmenlerin akıl, bilgi, hikmet, hayatın anlamı gibi “İslam düşüncesinin temel konuları” üzerine tefekkür etmesi ve söyleyecek sözü olması kaçınılmaz. Kitap bu açıdan da değerli bir kaynak. Özellikle “hayatın anlamı” üzerine kaleme alınan bölüm günümüz insanının derterinin teşhisi ve tedavi çareleri konusunda dikkatle okunmalı.

Kitap, zihinleri zorlayacak ve altı bol bol çizilecek cinsten. Düşünmek ve tefekkür üzerine tasavvuftan, felsefeden, kelimadan alıntılarla derinlemesine bir analiz okumak ve açık bir ufka bakmayı öğrenmek isteyenler için tavsiye ediyoruz

NAPSAK BU GENÇLERİ?

EROL ERDOĞAN
İZ YAYINCILIK

Erol Erdoğan'ın, gençlerin hallerini doğru anlama ve yetişkinlerin önyargılarına kelimeler üzerinden ayna tutma çabasını okuduk. “Yaşlılar ve gençlerle ilgili çalışma yapanlara” özellikle tavsiye ettiği için de okumaya değer bulduk.

Yazar kitabı için “Deneme dilini kullanan bir araştırma eseri” diyor. Gerçekten de eser, içinde akademik ve istatistiksel bilgileri de barındırmasına rağmen okuyucuyu yormayan güzel bir üslupla yazılmış.

Kitapta gençlere yakıştırılan kelime ve ifadelere yer verilen birinci bölümde kelime kökenlerine ve farklı konulara fazlaca giriliyor olsa da satır aralardaki ilginç bilgi, anı ve tespitler okunmaya değer.

Kitabın ikinci bölümü okuyucunun ilgisini daha çok çekecek nitelikte. Burada yazar “gençlere yöneltilen moda/klişe eleştirilere” gençlerin tarafında durarak bakıyor. Çoğumuzun düşünmeden söylediği şikayetlerin “Acaba gerçekten öyle mi?” merceğinden nasıl görüldüğünü sorguluyor.

Kitabın özellikle “Gençler deist oluyor” başlığı altındaki veriler ve yorumları dikkatle okumanızı öneriyoruz. Çünkü bu konuda ayağı yere basan analizlere çok ihtiyacımız var. Kitabın mesajını şu cümle özetlemiştir: “Yetişkinler olarak bizi de kuşatmış yanlışları ‘O yaptı, ben değil’ yöntemiyle gençlere atmayı ne çok seviyoruz değil mi?”

Eserin ana konusu olan “Gençlere nasıl ulaşırız?” sorusuna yazarın verdiği “Ulaşmaya değil, ulaşılabilir olmaya odaklanma” önerisi biz öğretmenler için çok önemli. Zira gençler için yetişkinlerin ulaşılabilir olup olmadığı sorusu problemin merkezini oluşturuyor.

Gençler okumuyor, çok yaramaz, çok şanslı, hayalperest, deist... Yetişkinlerin tek kale oynadığı bu oyunda tarafsız bir okumaya dahil olmak istiyorsanız, bu kitabı tavsiye ediyoruz.

SİNEMANIN HAKİKATI

ENVER GÜLŞEN
H YAYINLARI

Enver Gülşen'in "Sinema, hakikatin dili olabilir mi?" diyerek düşünmeye başladığı, İslam medeniyeti ile sinemanın uzlaşma imkanlarını derinlemesine ele aldığı ve "Okuma ve izlemelerini "Tevhid" için bir araya getirme çabası" olarak nitelediği iki kitabını okuduk.

Kitabın başında Yusuf Kaplan'ın "Bir Medeniyet Meselesi olarak Sinema" başlıklı bir sunuş yazısı yer alıyor. Kaplan bu yazısında medeniyet-sinema-hakikat ilişkisini kendine has bir derinlik ve üslupta ele almış. Ona göre sinema küresel medeniyet krizinin aşılmasında kullanılabilir "keşfedilmemiş bir kıta" olarak Müslümanları bekliyor.

Yusuf Kaplan'ın "Şiir İslam çağlarının ruhuydu. Resim modern çağların, sinema ise bir şekilde post modern çağların ruhudur" diyerek, Enver Gülşen'in de "Tam anlamıyla bir Müslüman sanatıdır" diyerek sinemayı olumlamaları üzerine şerhlerimiz olsa da okunmaya değer olduklarını düşünüyoruz.

Birinci bölümden itibaren sinemanın tasavvufu ile ilişkisini kurabilmek için bir temel olabilmesi amacıyla yazıldığını düşündüğümüz uzun yazılar mevcut. Ancak bunun sinemaya meraklı birçok okuyucu için ağır ve gereğinden uzun olduğunu düşünüyoruz. Zira roman incelemeleri ağırlıklı birinci kitabın neredeyse tamamı bu tarzda içerikle ilerliyor.

Kaanlar®

Sevgi dolu kahvaltılar...

Sofranız Size Günaydın Desin!

KAANLAR
for strong traditions

www.kaanlar.com.tr

/KaanlarTR /Kaanlar

Önden Gidenlerin AZİZ HATIRALARINA

İmam Hatip okullarının inişli çıkışlı tarihinde gün oldu askeri darbelerle kapılarına kilit vuruldu, gün oldu öğrencilerin yolu kesintisiz eğitim, katsayı uygulamasıyla kesildi. Bütün bunlara rağmen mücadeleye devam edildi.

Bu süreçte siyasetçi, bürokrat, hoca, talebe, vakıf-dernek gönüllüsü, vakıf insan pek çok öncü isim geldi geçti.

Milletin okulu İmam Hatipler, kutlu bir sefer ve bire binleri katan bir adımdı.

Şimdi o kutlu seferin yolcularını tanıma vakti.

Detaylı
Bilgi:

önder
1958
İMAM HATİPLİLER DERNEĞİ